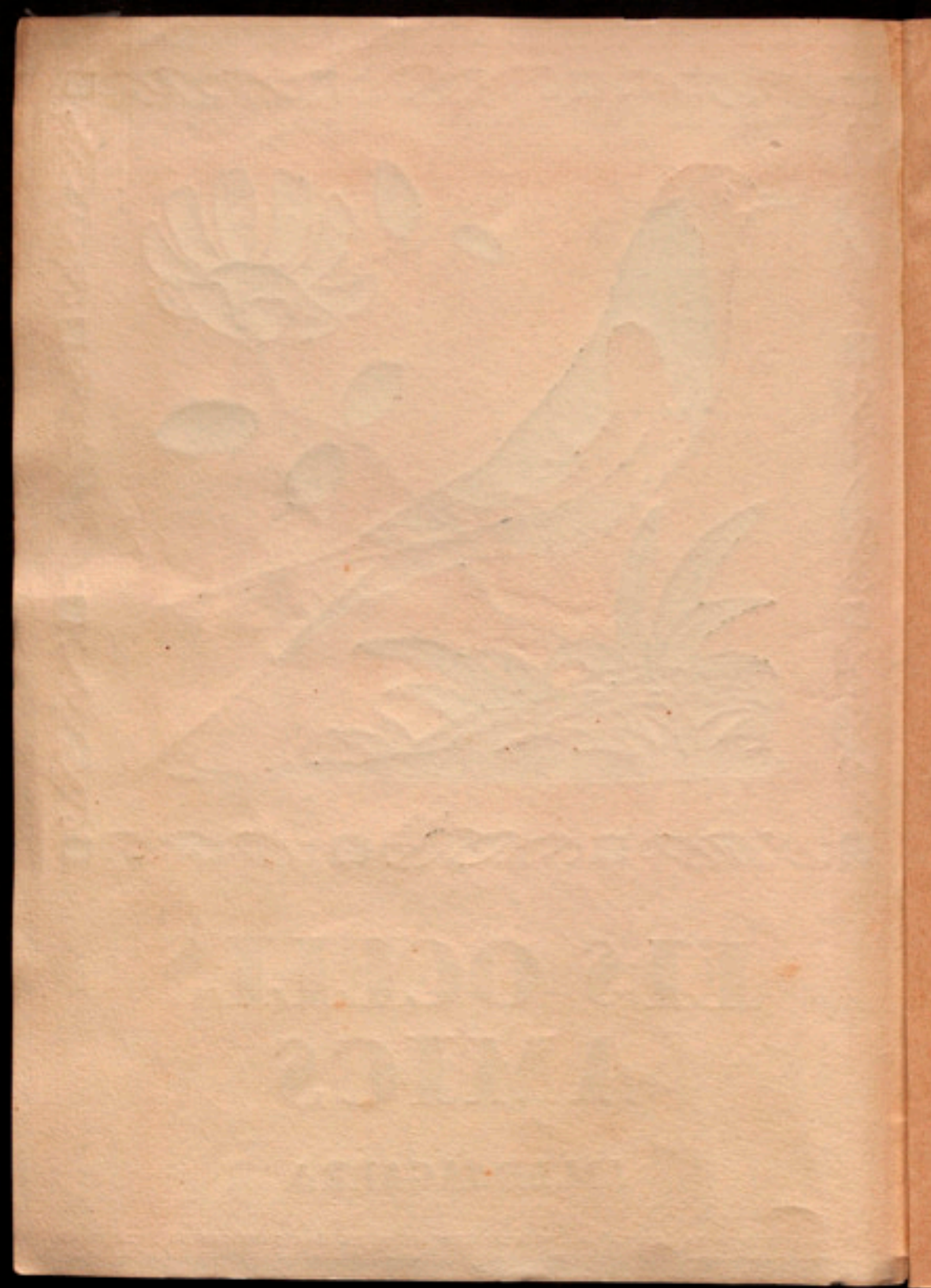

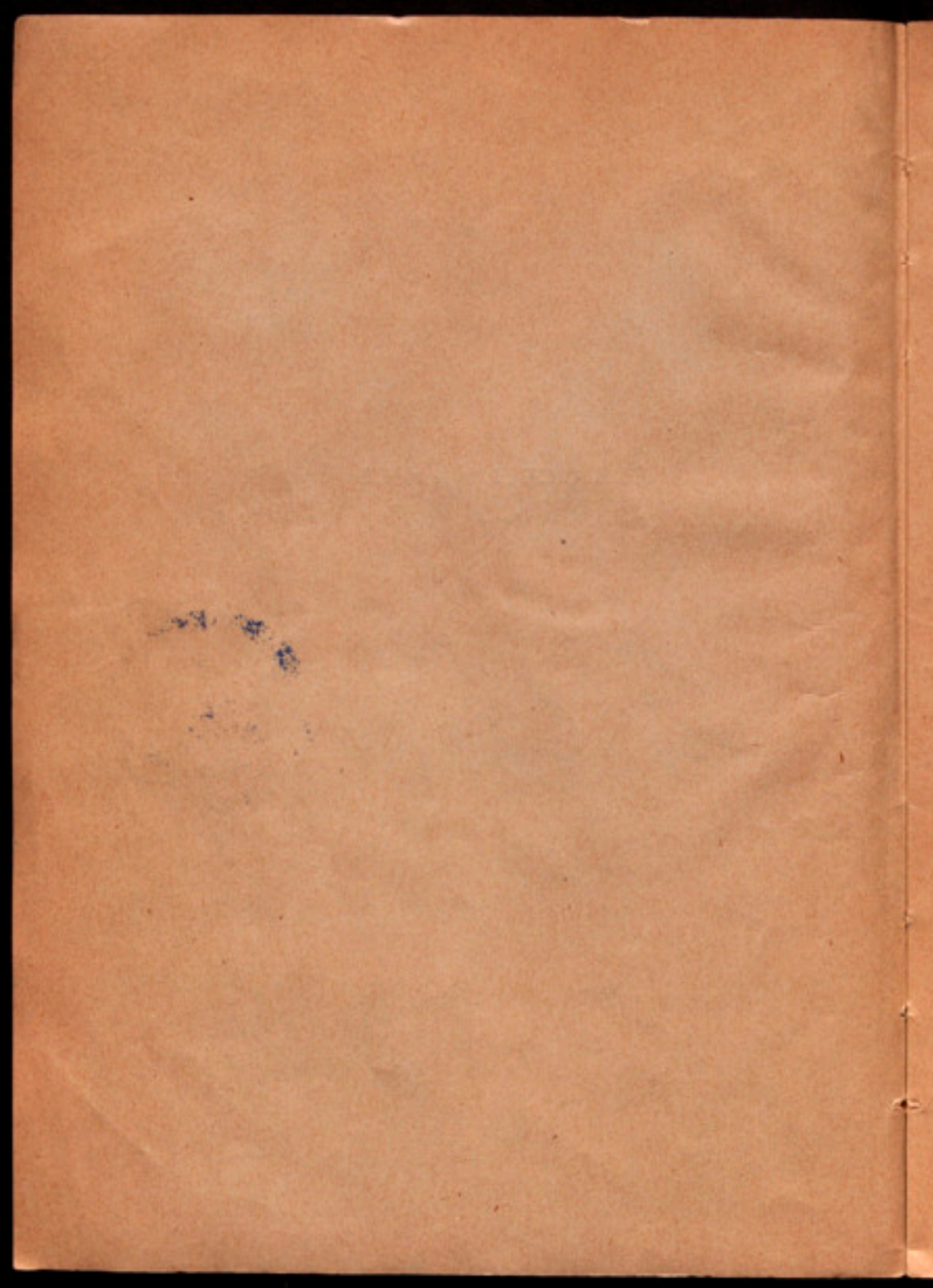
ELS OCELLS AMICS

J.M. DE SAGARRA

L-1-339

ELS OCELLS AMICS

PUBLICACIONS DE LA COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL
DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

ELS OCELLS AMICS

J. M. DE SAGARRA

R. 6153

BARCELONA

Impremta de la Casa de Caritat
Carrer de Montalegre, 5

LES OCELLS
AMICS

1900

1900

Printed and Published by
the Government Printing Office
Washington, D. C.

PRESENTACIÓ

Lector :

La COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL de la Mancomunitat de Catalunya t'ofereix aquest llibret : llegeix-lo, medita'l. Tu seràs, tal vegada d'aquells que, per fortuna, serveix respecte i amor als ocells, aquestes bestioles del Senyor. Aleshores, que la lectura d'aquest llibre et serveixi per a perseverar i enfondir en aquest amor i respecte.

Si fins ara haguessis estat dels que no reparaven en el bé de Déu que signifiquen els ocells, o que, tal vegada, en foren perseguïdors; que la lectura d'aquest llibre et serveixi per esmenar la teva conducta.

Els ocells són un instrument de gran vàlua a benefici de l'agricultura; i són, encara, un motiu de joia i d'embelliment del món en què vivim. Llegeix i te'n convenceràs.

Llegeix-lo tu; fes que el llegeixin els teus fills, els teus companys, els teus amics, els teus coneguts. Sigues protector dels ocells si estimes la riquesa del teu poble, si estimes la bellesa del teu país.

Una terra sense ocells és pobre; un cel sense ocells és trist.

En complir la comanda, que rebé del Consell Permanent

de la Mancomunitat de Catalunya, de realitzar una campanya en pro dels ocells benefactors, la COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL confia que tu, lector, gran o xic, home del camp o home de la ciutat, voldràs col·laborar-hi amb la teva predicació i, sobretot, amb el teu exemple.

TRES PARAULES PER COMENÇAR

De vegades, quan aneu pel camp i us trobeu amb un ocell que arrenca volada en sentir les vostres passes, ben segur que de primer cop escolteu un saltironet d'alegria pels dintres en veure allò tan delicat i tan fi que us ha fet espavilar els ulls.

Però ben segur, també, que a molts de vosaltres us ha furgat l'orella el dimoni, i heu pensat : «—¡Malaguanyat fusell que no t'atrapil!»; o, si més no, «—¡Malaguanyada pedra que no et peti les ales!»

I aquest vici, aquest desig d'agafar de viu en viu, o mal que sigui morta, la bestiola que no us ha fet cap mal, és un dels vicis més negres i més escampats per la nostra terra; i la culpa s'ha de confessar que no és ben bé vostra.

Perquè, si de petitets se'ns ha dit que hem d'estimar els pares i que és pecat robar i fer mal als nostres germans, no se'ns ha dit prou ni se'ns ha fet entendre prou la necessitat i el deure que tenim de respectar els ocells.

Si el noieta que en sortir d'estudi, tot enfilant un corriol, es troba amb un niu d'ocells de bardissa amagadet dintre el matoll d'una garriga, i l'agafa i se l'enduu cap a

casa seva, sabés tot el mal que fa,estic segur que deixaria estar el niu i es guardaria de tocar-lo com d'escaldar-se.

Moltes vegades ens pensem que nosaltres, els homes, ho fem tot, i que no necessitem els serveis de les bestioles que Déu ha posat a la terra per ajudar-nos.

I ¡pobres de nosaltres, i pobres dels nostres conreus, si no hi haguessin ocells al món!

Mireu aquesta llenqueta de regadiu, amb quatre cols i quatre escaroles : ¿us penseu que amb tres cavades i tres regades, i traient una mica les herbes, i deixant-ho després a la bona de Déu, les nostres verdures camparien tan contentes? ¿Us penseu que si no fossin els ocells, que de vegades feu fugir a cops de pedra i als quals folleu les covades, les tomaqueres que heu plantat i que heu conreat us arribarien sanes i fresques al temps de les collites?

I qui diu de la llenqueta de terra diu dels camps i les vinyes, i dels fruiterars i els oliverars, i de tota llei de boscos; car cada mena de conreu té les seves menes d'ocells que la defensen.

I allà on heu plantat un arbre i heu bastit una casa, sense que vosaltres els crideu, els ocells vénen, i us diuen, tot piulant i cantant : « — Ja som aquí! Encara que tu no ens ho agraeixis, venim a servir-te i serem els teus millors amics.»

Si tothom, en veure un ocellet del bosc, el saludés com a un germà i a un amic a qui devem moltes coses, jo no diré que li saltés al damunt i li fes una passada a flor

d'orella; però, si més no, estic segur que no fugiria esverat i que passaria com en aquells països on se'ls respecta més que a la nostra terra i on els ocells dels grans jardins públics no es mouen dels peus de la quitxalla, ni tenen por de la gent.

És cert, per desgràcia, que amb la naturalesa dels infants s'hi lliguen i avenen certs instints de crueltat contra les bèsties del camp.

Però aquests instints i aquestes malvolences vénen sempre d'un descuit, d'una falta de cura per part dels grans; car si a les criatures els ensenyen l'amor als ocells, elles són les que sabran estimar-los d'una manera més viva.

Perquè l'amor als ocells és un sentiment que s'avé amb l'ànima de l'infant, més dolça i més tendra i més sensible a totes les petites coses; a les coses plenes d'encís i de gràcia que omplen les nostres valls i les nostres muntanyes, i volten les nostres pagesies i vénen fins al cor de les nostres ciutats. I, en el ram d'aquestes coses plenes d'encís, no hi ha dubte que els ocells cantadors i voladors s'emporten la palma.

Com que en l'ànima dels infants és on prenen sempre més caliu les delicades meravelles de la natura, és per a tothom, però singularment per als infants de la nostra terra, que és escrit aquest llibret, on procurarem contemplar l'ocell i fer-ne l'elogi, i donarem una repassada pels nostres conreus, i ens entretindrem a considerar una mica aquelles menes d'ocells que de més a la vora i amb més bona voluntat són els nostres amics i benefactors.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 15 horizontal lines across the page.

CONTEMPLACIÓ I ELOGI DELS OCELLS

¡Mireu, dalt d'aquella branqueta de magraner, quina llei de cosa més lleugera i més fina, que no para ni un moment, i vinga moure's i saltar d'un cantó a l'altre! Fixeu-vos-hi bé : ara ja ha volat i és dalt de la prunera; ara ha baixat a terra; ara torna a enfilarse branques amunt. ¿Us heu convençut que no pot estar ni un instant sense moure's? És una tallareta de cap negre, un d'aquests ocells de bardissa que a les hortes i als jardins no hi falten mai pel bon temps de primavera.

Guaiteu aquest ocell, i guaiteu tots els ocells, i la primera cosa que us sorprendrà és aquesta necessitat que tenen de moure's.

Per a un ocell, viure vol dir això : vol dir bellugar-se sempre. Els ocells són actius, són diligents, són lleugers, sobre totes les altres criatures.

De vegades heu sentit a dir d'un que corre molt, que «va més lleuger que una daina». Ja n'hi van, de lleugeres, les daines, i les guilles i les llebres, quan les percacen els gossos! Ja en són, de belluguets, l'esquirol i la rata cellarda! Però ¿què compon l'agilitat d'aquestes bèsties de quatre potes amb l'agilitat d'un ocell?

El moviment, en els ocells, és ràpid i precís. I ara veieu que, perquè un animal qualsevol pugui moure's d'una manera perfecta, mesurant les grans i les petites distàncies, els salts, les voladetes, les grans davallades i les volades ràpides, li cal tenir en molt bon estat, i desenrotllat d'una manera finíssima i precisa, el sentit que mena els moviments, el sentit que mesura i abasta les distàncies; i aquest sentit és el *sentit de la vista*. Un home que no hi vegi, o que no hi vegi gaire, sempre el trobareu que camina tompejant i a les palpentes; i encara que vagi a poc a poc està exposat a tota mena de caigudes. Doncs imagineu-vos, els ocells, que ara salten i ara volen, i ara puguen i ara baixen, i ara de pressa i ara suaument, i tot plegat amb una rapidesa esveradora... imagineu-vos quina mena d'ulls han de tenir per a no equivocar-se i per a no fer un moviment en fals. Per això el sentit de la vista és el primer, i el més important de tots, quan es tracta dels ocells.

Penseu que, aquestes cadernereres i aquests pinsans tan petits i tan poca cosa, tenen la vista molt més fina que vosaltres mateixos.

¿Us heu aturat mai un moment a meditar una mica el què i el com d'aquestes dues ametlles lluent i bellugadisses que anomenem *els ulls* i que tots tenim sota el front, i que santa Llúcia ens conservi per molts anys?

¿Us heu fixat en aquestes maquinetes, tan ben fetes i tan polides, que es beuen la llum i les imatges que ens volten, i que ens serveixen per conèixer la forma i el color de les coses?

Que n'estem, de contents i satisfets dels nostres ulls! Però penseu que, a mesura que les coses s'allunyen, els nostres ulls les perden de vista, i es fan esborradisses fins a arribar a desaparèixer del tot.

Aleshores agafem les ulleres de llarga vista que serveixen per a mirar els estels i per precisar les coses a gran distància; i com per una mena de miracle, els nostres ulls es combinen amb els vidres i les ulleres de llarga vista, i arribem a veure un home dalt d'una muntanya com si estigués a quatre passes.

I ¿si us diguéis que els ulls dels ocells són tan fins, i que, sense ulleres de cap mena, hi veuen més lluny encara que nosaltres amb els telescopis i les ulleres de llarga vista? ¿si us diguéis que aquesta maquineta, tan fina i tan ben deixada, dels nostres ulls no és res en comparació de la maquineta dels ulls, dels ocells?

Fixeu-vos que els ocells tenen els ulls, proporcionalment, molt més grossos que nosaltres. Tenen una mena de cortineta transparent enganxada a la part més externa de l'ull, que els permet fer més gran o més petit el cercle de la nina, i llurs ulls, per dintre, estan disposats amb més artificis que no pas els nostres. I, així, un ocell no necessita ulleres de llarga vista ni aparells de cap mena, perquè ja els porta de naixença en els ulls propis, sense que li facin nosa.

Heu vist mai un esparver, o un aligot, caçant? ¿No us hi heu fixat, quan es llança ràpidament a terra com si fos una bala? ¡Si sabéssiu que un esparver, quan sembla tal-

ment que nedi i es gronxi en aquelles grans alçàries, quan nosaltres el veiem com una taqueta negra, pot veure'ns a nosaltres perfectament, amb tots els pèls i senyals! I no sols ens veu a nosaltres, sinó que veu una sargantana, i fins un escarabat, que belluguin per terra.

I per això es llança amb aquella rapidesa i precisió, i agafa l'escarabat amb el bec, i torna a enfilar-se a aquelles alçàries prodigioses on nosaltres el perdem de vista.

Ja veieu si són fins i delicats els ullets dels ocells, i com ens enganyem nosaltres quan ensensem que ningú pot igualar-nos en els sentits i facultats que tenim per a conèixer les coses.

Nosaltres, els homes, toquem sempre de peus a terra: els altres animals que tenen la màquina del cos més semblant a la nostra, i que anomenem mamífers perquè donen mamar als petits quan neixen, no sols hi toquen de peus, sinó que hi toquen de peus i mans, o, si voleu, de quatre potes. La terra és el nostre element: no ens podem moure de la terra, perquè l'aire no ens aguantaria.

¡Quantes vegades, ajaguts en un prat o en un rostoll, boca en l'aire i esguardant el cel, ens ha entrat el desig d'anar volant pels aires, d'amagar-nos dintre del cotó fluix humit dels núvols!

¡Quantes vegades ens han fet enveja aquests ocells que s'enfilen amunt, amunt, com si tal cosa, sense fer cap esforç ni patir gens ni mica, amb aquella seguretat i aquella gràcia de moviment de les ales!

De la mateixa manera que el nostre element és la terra, l'element dels ocells és l'aire. Totes les nostres facultats i els nostres sentits s'han desenrotllat per adaptar-se a la terra : en canvi, l'ocell, que és l'amo dels aires, és tot ell fet a propòsit, i arranjat per a aquesta mena de vida de les grans volades i les grans alçàries.

L'home, que és un animal ple d'enginy i intel·ligència, s'ha empescat els aparells que anomenem *termòmetres* i *baròmetres* per informar-se de la calor i el fred, de si l'aire és lleuger o és pesat, de si marquen bon temps o assenyalen pluja.

Els ocells poc que necessiten aquestes menes d'estres, per a adonar-se dels canvis més petits de temperatura, per a endevinar les tempestats, per a saber si el vent ve de tramuntana, de llevant o de ponent. La gent del camp i de la costa, que han viscut uns quants anys encarats amb el cel i la terra, us contaràn i us diran de cor aquestes coses del vent i de les tempestats observant només els estols dels ocells. ¿No us heu fixat que les orenetes, quan assenyalen pluja volen baixes, baixes, fins a ran de terra?

Un dia anàrem, en un bot, a quatre dits de la costa empordanesa, i vàrem sentir que passaven alts una mena d'ocells que feien un piular tot estrany. Jo vaig preguntar al mariner que anava amb nosaltres com se'n deien, d'aquells ocells; i ell em va contestar : «—Aquí en diem *gargalers*, perquè quan canten d'aquesta manera és que tindrem gargal.»

L'ocell veu el món ben diferent de nosaltres. Per a ell no hi ha fites ni limitacions : en el seu ullet hi té la gran

imatge de les muntanyes i les planures. ¿Us heu adonat que quan es vol pintar un poblet com si fos vist de molt amunt, amb totes les cases i terres del volt, i quan es d'una gran ciutat amb tots els carrers, se'n diu *una vista a vol d'ocell*?

Per a l'ocell no hi ha distàncies de cap mena : en dos segons se'n va d'una punta de muntanya a una altra. Un home amb bones cames, per a fer-ho, passaria dues o tres hores.

Penseu en una guineu, un conill o una llebre : per molt caminadors que siguin, no podran mai anar més enllà de les valls o les muntanyes on nasqueren; i els ocells passen la mar i van de cap a cap del món.

Aquests grans viatges dels ocells són una de les coses més interessants i més serioses de llur vida. Gairebé tots els ocells, quan apunta la primavera, tenen una mena de neguit pels dintres, un desfici que els obliga a canviar de terra.

Aquest fet, que s'anomena *l'emigració dels ocells*, sembla que està obligat i decidit per diversos motius. Els més importants són : el fred, la gana, i la fal·lera d'anar a construir el niu i pondre els ous.

Quan apunten les fredors i les humitats, molts dels ocellets que reflen pels nostres paisatges comencen a perdre la veu i a empiocar-se, i la mica de sol no els fa profit. És el temps que les papallones i els borinots, i les mosques i els mosquits, i els voliols i els escarabats de tota mena, i les llagostes i els pregadéus, i els espiadimonis i els cuquets, i les

aranyes i els bernat-pudents, i tot aquest bé de Déu de bestioletes que, si per un cantó fan bonic, també fan més mal que una pedregada seca a les nostres collites, comencen a escassejar i van morint i desapareixent a poc a poquet.

Aleshores l'ocell va venut en mig dels camps, i per caçar un llimac o un bernat-pudent ha de passar treballs i penes. Quan això s'esdevé, els ocells de la mateixa mena es van acoblant fins que se'n reuneixen una bona colla, de vegades a centenars i a milers. Els pares van amb els novells, i sembla que els uns amb els altres es tinguin unes grans xerradisses, i que es diguin que aquella fresca i aquella falta d'aliment no pot anar ni amb rodes, i que cal fer tots els preparatius per al gran viatge enllà del mar, cap a les terres assolclades, on el fred no sigui tan viu i on quedin unes quantes dotzenes de cuquets per a fer treballar el bec i espavilar els ulls.

I vet aquí que de primer comencen amb volades curtes, com si volguessin assajar les ales i la voluntat, per veure si tot està a punt i si tot va a l'hora. I, per fi, es llancen al gran viatge, amb jornades més llargues o més curtes, a estols molt plens o a esbars esquifits, segons la mena i la força dels ocells.

Els d'aigua fan bona part de llur viatge seguint els corrents dels rius; d'altres n'hi ha que van peonant; d'altres s'aixequen fins més amunt dels núvols, amb una força de vol que esgarrafa, sense cansar-se mai i sense que nosaltres els puguem veure.

Quan arriba aquest temps de les emigracions, és tan gran el desig de certs ocells, que es donen casos que fan rodar el cap, com, per exemple, el cas de les guatilles. De vegades veieu, en una gàbia de joncs, a cal ferrer o a cal taverner, una guatlla d'aquelles que tot el dia estan cantant «— Set per vuit, set per vuit», i no les poden treure d'aquí. Doncs penseu que a moltes d'aquestes pobres guatilles engabiades, quan senten les altres guatilles que els diuen : «— Adéu-siau! Ens en anem cap als palsos de migdia! Adéu-siau!», els entra un desfici tan gran, que comencen a donar-se cops al cap i a fer-se sang, i moltes es moren dels cops i de la tristesa que els agafa.

¡Compteu, en aquests temps meravellosos del viatge, si us agradaria, poder seguir les voliors piuladores, i veure tantes terres, i volar tan amunt, i anar seguint poble darrera poble, i muntanya darrera muntanya, i anar observant com canvia el to dels verds i el to emmorenit de les terres, i esguardar allà sota, molt lluny, els campanars i les teuladetes, i els rius com unes anguiles argentades!

Els ocells, sense cap mena d'esforç, sense cap perill, obeint a l'instint i a les facultats que els donà Nostre Senyor, passen cel enllà com si tal cosa, sense necessitar aquests aparells enormes anomenats *aeroplans*, on s'enfilen uns homes valents que moltes vegades hi perden la vida.

Els grans viatges dels ocells sempre obeeixen a un ritme especial. Després del viatge s'aturen en un lloc determinat i no es mouen d'aquells voltants. Són poques les menes d'ocells que tot l'any roden de l'un cantó a l'altre sense hostal ni parada fixa. Aquests rodaespais solen ésser els esparvers,

els milans, els busca-roques i altres ocells de presa, que fan com els rodacamins i els lladregots de camí ral, que no tenen ofici ni benefici i sempre estan a punt de falconada, i se us emporten adés un colom del colomar, adés una gallina del corral, i, quan n'han fet una de les seves, fugen, volant cap a altres indrets a provar fortuna.

I, ara que estem posats a lloar les facultats i excel·lències dels animals de ploma, ens vindrà com l'anell al dit parlar de les orelles i del cant dels ocells, que és una de les coses més dolces del món.

L'ocell té una orella fina, no sols per a sentir tots els sorollets i estar a l'aguait de tots els perills, sinó per a apreciar la delicadesa i varietat del so, i teixir, punt per punt, les seves finíssimes refiledes.

És tan perfecta l'orella i la gorja d'alguns ocells, que essent tan diferents com són de nosaltres, fins poden imitar la nostra veu i les nostres paraules, com ho fan les cotorres i els papagais, i algunes garses i estornells ensinistrats.

L'ocell escolta els sorollets de les bestioles dintre les bardisses, les remors de les aigües, el toc de les campanes i les cançons de la gent del camp; i tot això li serveix i li ensenya a dir els seus sentiments en aquelles passades que ens omplen el cor i que són l'ànima i la música natural de les bosquíries i les salzeredes.

És molt curiós observar que en els països on l'home ha assolit un grau més alt de civilització i de cultura, allí on la vida i el treball són ordenats i la feina del camp es fa

seguint la natural harmonia de les necessitats humanes i el camí de les estacions; en aquests indrets, el cant de l'ocell és més ple de varietat i de dolcesa. En canvi, en els països tropicals, de les bosquíes plenes d'animals salvatges i d'hommes primitius, on les estacions són d'una gran violència i la vida hi és desordenada, el cant dels ocells fa un crit o un grinyol sense cap mena de gràcia.

Quan veieu algun d'aquests animalets dissecats que tenen una cua daurada com un róssec de princesa, i el ventre de color de foc, i la cresta d'un verd que esgarrifa, i us el mireu com una cosa de l'altre món, i penseu en els cants i refilades que han de fer dalt d'aquells arbres de fusta preciosa, us enganyeu de mig a mig. La majoria d'aquests ocells llampants de l'Àfrica o de les Amèriques, o de les illes de l'or i dels diamants, si els sentíssiu cantar us causarien una desil·lusió; aquests ocells només solen roncar com una cucala, o fan com un miol de gata rabiosa.

En canvi, quan aneu pels vostres camps i sentiu aquelles quatre gotetes de música fresca que us embadaleixen les orelles, mireu dalt d'una branca, i... què hi veieu? No hi trobareu cap ocell del paradís, ni cap rossinyol amb la cua de maragdes, ni cap llucareta amb la cresta de foc, sinó, que hi trobareu una trista tallareta, o un pinsà enyoradís amb un vestidet de plomes senzilles, d'un color mig cendrós, mig d'oliva madura.

Una cosa molt important de la veu dels ocells és llur força prodigiosa : ni els bramuls del lleó, ni els udols des-

esperats del llop, ni el més feréstec grinyolar de les feres del desert, duen l'empenta de la veu aguda i musical dels ocells.

Per fer-vos-en una mica de càrrec, penseu com de vegades som advertits de la presència d'un gran vol d'ocells quan no ens és possible assolir-lo amb els ulls.

Molt sovint arriba al fons de les valls el crit d'un corb o d'una cucala, quan, mirant molt i molt, tot just podem apreciar una taqueta negra com un mosquit enllà dels núvols.

Les oques, les grues i les cigonyes, aquests ocells que volen a mils metres d'alçària (on la nostra vista no hi arriba), trameten a les nostres orelles llur cridadiça, que sentim d'una manera perfecta.

Ara compteu si ha de tenir força, la veu dels ocells, quan a les grans alçàries de llur vol l'aire és escàs i tots els elements que els volten dificulten la propagació dels sons. Ja sabem que ran de terra, que és allí on grinyolen i criden les feres, s'esdevé tot el contrari.

El cant dels ocells, segons les èpoques de l'any, té més gràcies i varietats, i al temps de les cries i els enamoraments és quan la cantada és més dolça.

El rossinyol, que sempre ha estat reconegut i admirat com l'ocell que sap més de nota i duu més sentiment en les seves cançons, quan arriba entre nosaltres per començar les feines de la cria, a penes si canta. Mentre va fent el niu va assajant la seva veu, com els músics de la cobla, que proven i bufen els instruments abans de començar la sardana.

Quan la femella comença a pondre els ous, aleshores el rossinyol deixa anar les seves passades primerenques; i,

quan arriba el temps de covar-los, passa la nit sense dormir, cantant sense parar, com un desesperat, cada vegada amb una veu més plena i més càlida, talment com si s'hi barreassin tots els perfums i les gràcies de la terra en aquells dies de maig i juny que són els dies més forts de l'anyada.

Després que han nascut els petits, i quan comencen a campar per ells mateixos, el cant del rossinyol es va emmusteint, i acaba per tornar-se un gemegar ronc i sense gràcia com el cant de les granotes.

I no és sols la primavera, la que engresca a cantar als ocells : el pit-roig, aquell animalet tan amic dels nostres camps, quan veu que tots els altres ocells fugen, aleshores ell es posa a cantar dolçament, seguint el solc de les arades i animant els gorets i les branques, que es despullen de mica en mica, i que de verdes que són a l'estiu, després es tornen grogues i després de color d'aram, fins a quedar netes i pelades sota aquella fredor tan viva del cel d'hivern.

I com el pit-roig, ho fan les cogullades, els cotolius, les terreroles i altres ocellets, que no deixen mai les masies i els conreus, i fan aquelles voladetes curtetes tan plenes de gràcia, i deixen anar un cant trist, mig de picarol i mig de flauta.

Ja veieu si són previsors i si pensen en tot! Els que se'n van deixen llurs cançons als que resten; perquè faria molta pena, el nostre camp, si no s'hi sentís aquell piular dels ocells que ens arriba a l'ànima.

Els ocells que es capbussen, neden, s'enfilen i s'allisen, i s'abandonen dins l'aire, com si l'aire fos aigua o una subs-

tància més pesant, sense por de caure ni de perdre l'esma, si fan tots aquests moviments del vol, tan fins i tan meravellosos, penseu que és perquè llur cos és una màquina feta a posta, com mai ningú se n'imaginarà cap que s'hi acosti gens.

Penseu, primer, que el cos de l'ocell és com una barqueta: que el pit és la proa, i el ventre i el carpó són la popa; que la cua fa de timó, i les ales fan de rem i de veles segons els vingui millor de vogar o d'anar a la vela, com fan els mariners de la mar.

I fixeu-vos que, des que els homes tingueren l'acudit de fer màquines per a volar, sempre pensaren en el com i en el què del cos i del vol dels ocells.

I, ara que tenim els aeroplans, veieu que són com una mena d'ocellassos encarcerats, que no poden moure les ales ni la cua, i, quan se'ls espatlla aquella gran maquinassa que els dóna el moviment, cauen a terra i es fan cinquanta mil trossos, com si fossin un ocell al qual, tot volant volant se li aturés el cor.

Les coses principals que hi ha en l'ocell perquè pugui deixar-se anar per l'espai, són : en primer lloc, la llargària i la construcció de les ales i la cua, amb la rastellera de plomes, totes tan ben posades i tan justes per aguantar-se i per a barallar-se amb el vent; en segon lloc, el pes dels seus ossos, que són tots buits de dintre i fan com una terra minada per les formigues. Demés, els ocells tenen dins la capsa del pit una mena de dipòsits anomenats *sacs d'aire*, que ells omplen de vent i que els ajuden a ésser més lleugers encara.

Pel que mira a tot el que correspon als aliments i al men-

jar i a la molta o poca vida, en l'ocell es veuen coses ben diferents. Hi ha ocell que menja carn, i ocell que menja gra, i ocell que menja cuquets i peces delicades com els espiadimonis i les papallones.

Els ocells que mengen carn tenen un païdor molt més senzill que els altres, perquè la carn costa poc de pair. Els ocells que mengen gra tenen els budells més llargs i tenen el pedrer, que és una mena de païdor dur com una pedra, que serveix per a esmicolar els grans; perquè l'ocell s'ho empassa tot bo i sencer, i al bec no hi té dentadura per a mastegar, i només hi pot trencar els aliments d'una manera molt barroera. És molt curiós veure que certs ocells que mengen grans s'empassen de tant en tant algunes pedretes. Aquestes pedretes se'ls van col·locant en aquell païdor tan dur que tenen, i els ajuden a moldre el gra com si fossin unes dents i uns queixals.

Els ocells, en general, són nets i polits, i no s'atipen ni són golafres, ni fan pudor de menjar, com moltes altres bèsties. Beuen l'aigua graciosament, i, aixecant el capet, l'engoleixen gola avall.

Els ocells que mengen gra tenen una traça especial a deixar les pellerofes senceres i no fer malbé ni una gota de vianda, cosa que ensenya l'estalviadors i ben endreçats que són. A tots els ocells que s'alimenten de llavors els agrada molt la fulla verda, perquè els refresca i els entona.

L'aliment preferit per la majoria dels ocells del nostre camp són les bestioles que fan malbé les collites; i com més ocells hi hagi i més gana tinguin aquests ocells, més tranqui-

les es troben les arrels de les plantes. Penseu que per cada préssec espicassat o per cada pruna encetada hi ha milers d'erugues i escarabats, i tota mena de cucs de la terra, que fan més mal a les figueres i a tots els fruiters i a totes les llegums que tothom els estols de pardals que us pugueu imaginar.

Una de les grans virtuts de l'ocell sobre l'home i els altres animals mamífers és la rapidesa que té d'adquirir totes les seves facultats i la durada de la seva vida. Un home, fins als vint-i-cinc anys es pot dir que no adquireix tota la força corporal, i fins als quaranta o als quaranta cinc no adquireix l'aplom, l'experiència i els coneixements necessaris. I quan està al bo del pensar i del sentir li comença la decrepitud i li apunta la vellesa. Els ocells veureu que en menys d'un any arriben al capdamunt de totes llurs facultats; i en lloc de morir-se de seguida, com fan els insectes, comencen aleshores a viure i a durar, i no els passen els anys, i estan tan frescos com el primer dia. S'han observat casos de llarga vida, en els ocells, que deixen parat a qualsevol. Els falcons i els esparvers i les aus de presa arriben a viure fins a cent i a cent cinquanta anys, i el mateix s'esdevé amb algunes aus de marina. Els ocells prensors, com els papagais i les cacatues, poden viure dintre d'una gàbia fins a vuitanta i cent anys, conservant totes les gràcies i tota la bellesa de llur ploma.

Aquesta llarga vida dels ocells és deguda a la substància lleugera de llurs ossos, i a la regularitat amb què mengen i els corre la sang per dintre de les venes.

Aquesta gran sort que té l'ocell de trobar-se, en un obrir i tancar d'ulls, en el seu estat adult i definitiu, i aleshores començar a viure com si tal cosa, és una sort que tots els homes voldrien per a ells, i fa que ens mirem els ocells com els representants de la salut i la lleugeresa, que no necessiten metges ni apotecaris i se la passen millor que molts homes desgraciats carregats de diners i de medicines.

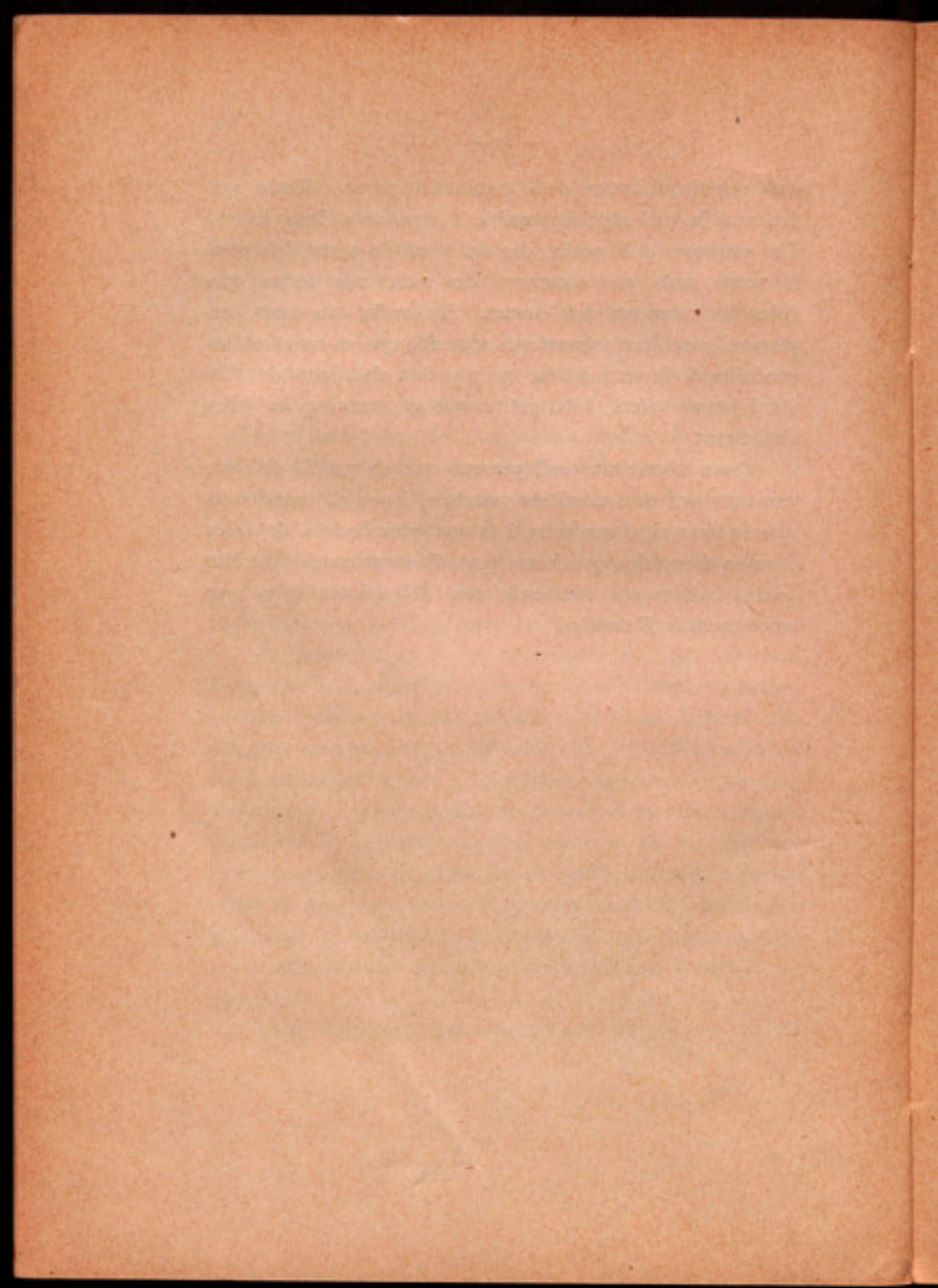
En el món dels ocells, si apreneu a conèixer-lo i estimar-lo una mica, hi trobareu com hi són representades totes les virtuts i tots els vicis dels homes : ells amb ells tenen llurs lluites i llurs defenses. En la vida familiar dels ocells s'hi troba l'ordre, la bona criança, l'amor dels pares, el respecte dels fills, la bona aplicació i l'estalvi, i un grapat de perles morals, on moltes persones podrien aprendre.

Al costat de les garses entremaliades i els esparvers lladregots, i els gaigs barroers i els ànecs golafres, hi trobeu aquelles mallerengues tan treballadores i tan pacients que fan nius que semblen un miracle. Hi veieu el sacrifici de les femelles i el treball i la polidesa dels mascles ajudant llur parella i refilant-li cançons perquè el patir li sigui una mica dolç. Hi veieu aquella bona fe de les orenetes ensenyant a volar els petits, i treballant i construint aquelles coves de fang amb un esforç extraordinari, no tenint altra paleta que el bec petitet i fi, que sembla que només serveixi per a estirar les ales dels mosquits i esbarriar el polsim de les papallones.

Els ocells són sempre valents i atrevits : no hi ha un sol

ocell que tingui la tara de la mandra i la peresa. Tot el que fan sembla que sigui impossible i superior a llurs forces. Les empreses dels ocells, des del punt de vista dels pocs elements amb què compten, són molt més fortes que totes les empreses dels homes. Els ocells fan coses tan meravelloses i tan miraculoses com allò que es conta en les rondalles de la vora del foc quan parlen del Joan de l'Os i del Jaume valent, i del petitet que va escanyar les filles del gegant.

Quan vegem un ocellensem que és un fill de Déu, tan necessari com nosaltres mateixos, i que ell contribueix que la terra sigui tan bella, i és una pinzelladeta de color i un so de música que forma part d'aquest quadre tan ben pintat i d'aquesta harmonia tan dolça i tan gran que anomenem *la Naturalesa*.

QUAN VE LA PRIMAVERA

Després d'aquella mena de repòs tan fred i tan tranquil de les diades d'hivern, quan sembla que el camp s'ha adormit cobert de les glaçades i fuetejat pel vent, amb el cel que de dies és d'un blau que esgarrifa, i en el qual de nits totes les esteles són tan vives i tan lluent que sembla que se'ns clavin a la mirada; després d'aquella gran dormida dels arbres sense fulles i dels rostolls pelats; veureu que ara és el blat que es desperta i comença a treure els brins d'un verd tendre, i que damunt les branques despullades dels arbres fruiters veieu aparèixer, com una pluja de neu rosada, aquella munió de flors finíssimes, i veieu que a poc a poc tot va florint i tot va brotant, i comencen a volar dues papallones primerenques, i després en volen quatre, i després a dotzenes i a centenars i a milers, i si volen papallones volen tota mena de mosques i mosquits i escarabats, i de sobte sembla que al camp li ha agafat una gran febrada i no es cansa d'obrir-se per tots els foradets i anar traient de dins de l'entranya totes les collites i el fruit de totes les llavors.

Vosaltres no sé si heu pensat que quan vénen aquells grans dies de primavera desitjada, en el camp de la nostra terra i en tots els camps del món, comença una lluita terrible

entre les coses vives que són la nina de l'ull del pagès, i que en diem les collites, i les altres coses vives que són les enemigues mortals de les plantes, i que s'arrapen a la flor, a la fulla i al gra, i a la soca de l'arbre i a la branca més fina, per fer tan mal com poden, i que són tots els animalets que anomenem *insectes*, i totes les menes de bestioles que es mengen l'arrel i la grana de les plantes.

Aquesta lluita terrible entre el món de les plantes i el món dels insectes, acaba a vegades amb la victòria dels darrers, i moltes anyades veiem que tal o tal collita ha anat malament per una malaltia de la planta que gairebé sempre és causada per una mena d'insecte que és el seu més gran enemic. L'home fa tot el que pot i tot el que sap per combatre les bestioles dolentes dels camps; però podeu estar ben segurs que l'home no hi podria res, i a l'hora de collir colliria engrunes, si quan comença la gran lluita de primavera no ens vinguessin a ajudar, ni vinguessin a salvar les collites aquests ocellets de Déu Nostre Senyor que són els nostres millors amics i que salven la riquesa dels nostres camps.

I és que, en aquest món, totes les coses estan tan ben posades i ordenades, que, allí on un peu trontolla, de seguida veureu que naturalment s'hi posa una falca o un puntal, i, allí on una cosa crema de set o s'ofega d'aigua, de seguida veureu que la humitat, el vent o la calor corren a donar-li ajuda perquè aquest equilibri de tot allò que viu i belluga no es trenqui mai. És veritat que ens agrada molt veure una papallona ben pintada que ens vola davant els ulls; però pensem que aquella papallona ha sortit d'una eruga

que per engreixar-se i tornar-se papallona ha tingut de menjar un bé de Déu de vegetal que després trobarem a faltar en el moment d'una collita. I penseu que, si el mal que ens puguin fer unes quantes erugues és un mal passable, si aquestes quantes erugues es convertissin en una vertadera plaga, de tot allò que plantem a les hortes no en quedaria res.

Penseu que, si és graciós veure una llagosta de rostoll, que té aquelles potes tan llargues i aquella serreta a les cuixes, i fa uns bots que ens encanten, un núvol d'aquestes llagostes de rostoll no deixaria res per verd, i adéu-siau vinyes i fruiters! Penseu que aquells escarabats que anomenem *banyarriquers*, i que fan tant goig de veure volar cap al tard, abans de tenir aquelles banyes i aquella casaca lluenta, han passat hores i hores dintre la soca d'un roure, i que una plaga d'aquells escarabats acabaria amb els boscos.

I ¿sabeu qui són els que es cuiden de parar els peus a tanta mena d'insectes i cuquets? sabeu qui són els que els empaiten i els cacen i els destrueixen, fent que no s'escampin massa ni es reproduueixin massa, ni siguin un perill invencible per a la vida del pagès? Doncs són els ocells, els ocells i ningú més que els ocells: tant si s'escampen pels boscos (com els picots, els cucuts, els xoriguers i els raspinells, els botxins i els capsigranys i les mallarengues) com si roden per les bardisses i garrigues i pels volts de la casa de pagès i les hortes i les vinyes (com els rossinyols i les busquetes i els tallarots i els sitsdistiu i els reietons i els ulls-de-bou) com si tomben i roden i volten per tot arreu (com les orenetes i els falziots).

Tots aquests ocells no mengen altra cosa que la carn

dels insectes, i el moment en què els insectes poden fer més mal és el moment que ells arriben al camp i diuen : «— Ja som aquí!» I comencen a aparellar-se i a fer el niu, i, mentre duren els mesos de primavera i istiu, veureu que els ocells no paren un moment, i van a la caça de tota mena de mosquits i cuques i escarabats, per al menjar d'ells i per al menjar dels petits del niu, que sempre paren la boca oberta i sempre tenen gana. I com que han de fer la creixença i treure la ploma en poques setmanes, vet aquí que mai estan tips, i cada ocellet, cada buderol de niada es menja, en pocs dies milers de mosques i erugues i papallones.

Sembla mentida la quantitat d'insectes que s'arriba a empassar un ocell en un dia : de vegades, obrint el païdor dels ocellets morts, s'hi troben dotzenes i dotzenes de mosquits i escarabats i cuques de tota mena.

Ja hem parlat, abans, dels viatges que fan els ocells i que anomenem *l'emigració*. A la nostra terra la majoria dels ocells són emigrants : són poques les menes que es queden sempre a campar-se-la en un mateix lloc. Quan uns se'n van en vénen d'altres, però se'n van més que no en vénen. A l'hivern, si rodeu pels camps, veureu que la varietat i la cantadissa dels ocells són molt més migrades que en temps de primavera i d'istiu.

A la primavera vénen els ocells cantaires i els grans amics i els grans defensors de l'art del pagès, especialment tots els ocells de bec fi o de bardissa, que no poden tastar gra i que han de menjar insectes.

Si som en una masia aquells dies fresquets i eixerits del

mes de març, veurem com cada matí sentim una passada nova; si anem mirant els arbres, els matolls i les bardisses, ara descobrim un niu novell, ara descobrim una parella de busquetes que van amb un bri a la punta del bec, ara ensopaguem uns còbits que encara van desorientats i atuïts del viatge, ara ens trobem un bitxac, estarrufadet dins d'una mata de romaní, que comença la posta. I així cada dia, des de la fi del febrer fins a l'abril i el maig, tenim noves sorpreses, sense oblidar aquella gran alegria, que s'escau pels volts de Sant Josep, de veure arribar la primera parella d'orenetes: cada nou ocell que descobrim, cada un d'aquests hostes petitets i bellugadissos, és un nou amic.

Aleshores donem un tomb pels nostres conreus, que ja comencen a fer goig: pensem que darrera de cada planta, sota de cada fulla, hi ha tot un campament d'enemics que la volen perdre. Són enemics que moltes vegades ni els veiem, de tan remenuts i de tan amagadets. Però aleshores sentim cantar dalt d'una pomera o dalt d'un lladoner aquell bec esmolat com una agulla, i veiem com es belluguen unes aletes i com tremola una cua tota graciosa i tota lleugera, i beneïm a Nostre Senyor perquè ens ha dut aquell bon amic d'ala terrosa, que ens refrescarà amb unes gotetes de música quan ens llevarem de bon matí, i ens netejarà el conreu de totes les cuques dolentes, i ens alegrarà els ulls volant i saltironant damunt de la gleva i passant de branca en branca amb la lleugeresa més fina d'aquest món.

I ara, si teniu una mica de paciència i us ve de gust, passarem una estoneta entretenint-nos i parlant d'aquelles

menes d'ocells més importants i que fan més servei al bosc, a la vinya, a l'horta i als arbres fruiters, i que són la salut del camp, i la gràcia de l'aire, i l'alegria dels nostres ulls.

LES ORENETES I ELS FALZIOTS

A Catalunya tenim quatre menes d'orenetes : l'*oreneta de xemeneia*, que és la que més abunda per tot arreu. L'*oreneta de finestra*, que també és anomenada *culblanc* i sol rodar per les ciutats i llocs de molta gent; l'*oreneta de ribera*, que ja és més escassa i volta pels camps a les vores dels rius i torrents; i el *roquerol*, que és una oreneta menuda, tota negrosa, i només es troba en els llocs de muntanya i a les masies apartades.

La més estesa de totes i la més simpàtica és l'*oreneta de xemeneia*, que és coneguda arreu amb el nom sol d'*oreneta*. Té gairebé un pam de la punta del bec a la cua, i les seves plomes sónicolorides amb més gràcia que les de cap altra mena d'oreneta. Té tota l'esquena d'un color negre lluent, que sembla blau metàl·lic, i el front i la gorja d'un color castany rogenc. Diuen les velles de pagès que té aquest color perquè, havent anat a desclavar els claus dels peus i les mans de Nostre Senyor quan era a la creu, es va quedar amb la cara pintada de sang. Té tota la panxa d'un color de palla, i al mig de la cua, que fa com una forqueta, hi té dues taques blanques que semblen dues perles.

L'*oreneta* s'escampa per l'Europa i el nord de l'Àsia.

Sol arribar a casa nostra la darrera quinzena de març, i a la primeria d'abril totes les parelles ja han vingut i totes estan atrafegades amb els nius. Quan arriben als nostres països, les orenetes estan contentes i xisclen d'un cap del dia a l'altre; i quan se'n van estan tristes i sembla que facin el viatge per força. Això vol dir que el país de les orenetes és el nostre, que aquí hi tenen llur niu i llur alegria.

El niu de l'oreneta és una meravella de treball i d'enginy. L'edifiquen sempre adossat a la paret: en una pallissa, sota un balcó, en un recó de cuina, a la quadra dels animals, per tot arreu (com més animat és el lloc, millor); però sempre de manera que estigui a cobert de la pluja i en un lloc arrecepat del vent.

El niu de l'oreneta està fet de fang: si pot ésser, d'una argila ben grassa. L'oreneta l'agafa amb el bec i el pasta amb la saliva, i va guarnint les parets i va fent una mena d'olla perfecta com no la faria cap terrisser. Per aguantarlo hi posa una mica de tronquets i palletes; i, quan té la cassola feta, a dins la farceix de tiges finíssimes, de pèls d'animal i borriçol de ploma. Si fa bon temps, amb vuit dies una parella d'orenetes en tenen prou per a deixar el niu llest i acabat. Generalment, les orenetes fan servir un mateix niu una colla d'anys. Cada parella sap ben bé on deixa la seva casa; i, quan torna, el primer que fa és veure com segueix el niu, i, si hi ha hagut algun desperfecte o s'ha fet malbé d'alguna banda, de seguida hi posa remei i el deixa com nou.

Quan el niu està fet, la femella pon quatre o sis ous petitets i de forma semblant a un pinyó, amb la closca

fina com un tel de ceba. Aquests ous són blancs amb taquetes fosques o vermellenques. Quan fa bon temps, el mascle es cuida de dur l'aliment a la femella mentre cova; però, si plou o el temps és humit, la femella se'l té d'anar a cercar ella mateixa, i aleshores, és clar, com que no pot covar tan seguit, el naixement de les orenetes petites tarda més temps: a vegades la covada dura quinze i vint dies.

Quan neixen, els petits, són lleigs com un pecat, amb un cap gros; i es pot dir que només se'ls veu el bec groguenc, que sempre tenen obert. Aleshores els pares no es cansen de dur-los menjar, i veuren que en quatre dies es van fent i es van plomant, i de seguida comencen a treure el cap per damunt del niu per veure què passa. Generalment, al cap de dues o tres setmanes ja poden començar a volar i a fer de les seves. Els pares els vigilen, i quan es fa fosc els fan tornar cap al niu. Després els acostumen a passar la nit fora de casa; i a la fi, quan ja són prou espigadets, els abandonen perquè se les campin per llur compte i s'espavilin a guanyar-se la vida caçant mosquits i papallonetes de tota mena.

Al món no hi ha pas ocell més eixerit que l'oreneta. És tan bona per al pagès, i fa tan profit i dona tanta alegria, que l'oreneta és l'ocell més estimat, i tothom el respecta i tothom en diu bé. S'ha de tenir molt mal cor, per a matar o fer patir una oreneta!

L'oreneta sembla que pensi i tingui més cap que moltes persones. I, com a graciosa i plena de qualitats, és la reina de totes les bestioles de ploma. L'oreneta és àgil, atrevida,

alegre, treballadora. Sempre va neta; sempre queda elegant. El cant de l'oreneta és un xisclat fresc que no s'acaba mai i que sembla que digui: «— Vit, vit, xirrivit!» Els pagesos diuen que l'oreneta, quan canta, diu: «— Lleva't de matí, lleva't de matí!» A l'Empordà li fan dir una pila de coses. La gent del camp explica el xisclar de l'oreneta d'aquesta manera:

«— M'he llevat,
m'he rentat
he esmorzat,
he anat a Montserrat,
i tu encara ets al llit:
lleva't, lleva't de matí!»

Perquè, això sí, l'oreneta, de matinera, n'és molt.

Aquells bons dies de primavera, quan encara és ben fosc i tot just comença a clarejar a la ratlla de l'horitzó, i es veu primer una faixa de color de perla, que es va emblavint i després es va enrosant, les orenetes es desperten i comencen a xisclar. Els altres ocells encara dormen; tot és silenci i tranquil·litat; les eines del camp es veuen amb prou feines; dels estables surt un baf de repòs; i les orenetes deixen el niu, i comencen a deixar-se anar amb aquella gràcia, i ara es freguen pel rec i es renten la cara i les ales, i s'espolsen més fresques i més contentes encara, i vinga voltar i despertar tothom. I, al cap d'un quartet, veureu que els altres ocells es desvetllen, el pit-roig comença a cantar delicadament, i els pardals, rondinaires i mig endormiscats, s'esbraven amb llur xerradissa continuada, i al colomar es comença a sentir el parrupeig dels coloms. Les orenetes fan com aquelles

dones de casa que, quan els altres es desperten, elles ja han tornat de missa, i ja han encès el foc, i ja s'han pentinat i han donat menjar a les gallines.

Les orenetes són una de les menes d'ocells més entenimentats que corren. Se saben conformar a les circumstàncies de vida, distingeixen el que els és bo del que els és dolent, els amics i els enemics. Amb els enemics les orenetes tenen un gran atreviment: amb els que no li han de fer mal l'oreneteta viu pacífica i satisfeta. Quan veu un altre animalet que està en perill, vola de seguida a ajudar-lo. És a dir, les orenetes són d'un bon cor i d'una gràcia tan extremada, que ja es tenen ben guanyades totes les atencions i delicadeses.

Mengen insectes petitets del ram de les mosques i els mosquits i dels espiadimonis, papallones d'aquelles tan remenudes, escarabatets; però no mengen mai insectes de fibló verinós: està provat que una fiblada d'aquestes les mata. Les orenetes només cacen al vol, i no són capaces d'agafar una bestiola que estigui en repòs. De vegades, quan plou dies seguits i els insectes estan amagats, les orenetes arriben a passar fam: aleshores les veureu que volen ran de terra per espantar els mosquits i les papallones que s'arreceren sota les fulles i veure si els poden fer volar i empassar-se'ls. Segons el temps que fa i l'hora del dia, volen baix o a gran alçada; i la gent del camp coneix el canvi del temps pel vol que duen les orenetes.

Quan fa bon sol i poden caçar tant com volen, les orenetes van tipes i satisfetes, i no paren de cantar i fer entremaliadures: amb el mal temps, les veureu arrupides i calla-

des, i és que les pobretes passen molta gana i no estan per cançons.

Les orenetes són l'alegria de la casa de camp mentre dura la calor i les diades llargues : ara, quan comença la pluja i apunta la tardor, les orenetes comencen a reunir-se, generalment, en un lloc a la vora de l'aigua, amb les cueretes i els estornells. Quan arriba el dia del viatge, s'acoblen per les teulades; i quan ve l'hora de pondre's el sol, com si obeïssin a un senyal donat per les més velles, totes emprenen el vol, s'enfilen a una gran alçada, i se'n van cap a l'Àfrica a cercar la calor i la vida que aquí els escassegen.

Abans la gent creia coses molt estranyes sobre aquesta desaparició de les orenetes. Els antics pensaven que es capbussaven dins l'aigua; altres havien dit que s'amagaven dintre d'unes esplugues, i que s'hi estaven quietes tot l'hivern sense menjar ni moure's. Però això no és exacte : les orenetes fan aquest llarg viatge perquè llur naturalesa els el demana, i, quan pressenten que per aquí comença el bon temps, tornen alegres i contentes com si res hagués passat.

El *culblanc*, o *oreneta de finestra*, és una mica més petita. És tota d'un blau negre lluent per la part de sobre, menys del carpó, que és blanc com la llet, i per això és anomenada *culblanc*; i de tota la part de sota, des de la gorja a la cua, és tan blanca com del carpó.

Es pot dir d'aquesta oreneta que és tan graciosa com l'altra, una mica més petita, una mica més ensopida, i potser no és tan lleugera volant, però potser és més sociable : el niu el fa sempre en companyia d'altres parelles. De vegades es

veuen en una paret una vintena de nius de culblanc, que són tapats de dalt i només tenen un foradet d'entrada.

Els culblancs arriben més tard que les orenetes, però també tarden més a anar-se'n. Els pares s'estimen tant els petits, que, una vegada, una femella va trobar la casa on tenia el seu niu tota presa per les flames, i es va tirar al foc amb la becada per als petits perquè no es morissin de fam.

Després de parlar de les orenetes caldrà que pensem una mica en els pobres falziots, que bé prou s'ho mereixen, amb aquells tips que es fan de voltar i voltar els campanars i de xisclar sense repòs. S'ha de confessar que els falziots no tenen ni de bon tros la gràcia de les orenetes: això fa que no siguin tan estimats; però, com a fer bé i netejar l'aire, són tant o més útils que les orenetes.

Dels falziots, a Catalunya, en diuen també *falzies*, *martinets* i *magalls*. Aquest nom de *magalls* està molt ben trobat; perquè quan volen, amb les ales tan negres i tan rígides, semblen un magalló d'aquests petits per a treure les herbes dels conreus.

Els falziots tenen un pam, si fa o no fa: són una mica més grandets que les orenetes; d'un color emmascarat i d'ales molt llargues. Tenen les potetes molt curtes i cobertes de ploma fins a les ungles. I ¡quines ungles més esmolades i més recargolades! Els falziots no s'aturen gairebé mai en cap branca, s'arrapen a les parets, i es pot dir que tot el dia volen. Quan un cau a terra, li costa qui-sap-lo d'aixecar-se i tornar a prendre volada, perquè és ben cert que a penes es poden valer de les potes. Això sí: per a barallar-se

i esgarrapar-se els uns als altres, aquelles ungles ja els fan servei; perquè els falziots són dels ocellets més malcaratats que corren, i no tenen ni de bon tros el coneixement de les orenetes.

Tampoc són graciosos, ni saben fer un niu ben fet. Moltes vegades aprofiten els nius d'altres ocells, fent fugir a la femella que cova. Quan es decideixen a fer-se'l ells, hi duen quatre brosses i quatre plomes i quatre drapots, que recullen volant, o van a robar a altres nius.

El lloc que trien per pondre és un forat de paret, d'un campanar o d'un edifici ben alt. De vegades se'n van a llocs despoblats on hi hagi molt roquissar, i entre les esquerdes del pedreny s'amaguen i es guarneixen la casa.

Els falziots fan dues postes. Cada vegada ponen un parell d'ous molt allargadets. Als petits els costa molt de créixer, i no són tan espavilats com els de les orenetes.

Per a caçar insectes no hi ha ningú que guanyi el falziot. Algú ha suposat que els falziots no bevien gens d'aigua, però això no és pas veritat. El que passa és que el falziot és molt brut: no es renta sinó quan plou. Si alguna vegada arreplegueu un falziot, el trobareu ple de polls.

Per a cantar té ben poca traça: fa un crit que es fica a les orelles i que només té un so agut «—Spiii, spiii, criii!». I així tot el sant dia. A les ciutats, a vora els temples i els campanars, els falziots arriben a ser-hi a milers, i sempre xiscant i volant.

Els falziots no són tan respectats com les orenetes, i hi ha gent que els escopeteja, perquè diuen que amb arròs

són molt bons. Però els que ho diuen tenen molt mal gust, perquè la carn del falziot és negra i amargant i eixarreïda; i n'hi ha tan poca que hom no en té ni per a començar. A més a més, matar un falziot és tan injust com matar una oreneta.

Les orenetes i els falziots són la gran joia del nostre cel blau, a la ciutat i al camp. Imagineu-vos un dia de maig, d'aquests tan tebis i tan pintats dels colors més bonics, amb un perfum a les muntanyes i el benestar per tot arreu: ¡quina mena de cosa faria, aquest dia de maig, si no veiéssiu i no sentíssiu les orenetes i els falziots, amb un volar tan diferent les unes dels altres, però que lliga tan bé amb el color del cel i amb l'alegria de la primavera!

LA PUPUT

De tots els nostres amics del temps de la florida, no n'hi ha pas cap com la puput, tan menjadora de cuquets, tan voltadora de vinyes, tan poruga, estrofolària i entretinguda, tan pintada de plomes, tan fina i llarga de bec, i tan delicada i silenciosa en el vol. La puput, en el nostre país, es pot dir que s'escampa per tot arreu. Allí on hi hagi una casa de pagès amb corrals i femers, allí on les feixes de conreu es barregen amb la mica del bosc, i on les vinyes es decanten a l'esquena i a la falda dels pujols, veureu que la puput volta tot el sant dia, gairebé sempre peonant per terra i deixant-se anar en voladetes curtes, estenent aquelles ales amples i arrodonides que semblen un ventall.

La puput, com a bonica i graciosa de figura, no té d'envejar gran cosa als ocells més mudats. Té tot el clatell i la part alta de l'esquena d'un color d'argila groguenca, les ales ratllades de negre i blanc, el coll i el pit d'un to ataronjat, i el ventre més claret. La cosa que fa més gràcia en la puput és la seva cresta : quan la redreça, és com una gran corona de plometes llargues de color de taronja, que semblen unes flametes de foc amb una taqueta negra al capdamunt. Són unes plomes esmolades i finíssimes, de les més delicades que es puguin veure en el cap d'un ocell. El bec de la puput és llarg com un espasí, primet i agut, i una mica corbat.

La puput és amiga del pagès i del pastor. La veureu que es passeja tan satisfeta en un camp a mig llaurar, i va seguint les petjades dels bous, enfonsant aquell bec en el terròs humit, i traient de dintre la terra qui sap els cuquets, que és la menja que li ve més de gust. Passa hores i més hores en els corrals del bestiar, i remena els fems i la palla, cercant les larves de les mosques, i tota llei de menjança que es cria en aquests llocs. I no es dóna gens de vergonya, ni fa la desmenjada de ficar-se de peus en un femer o en els llocs de les escombraries, i anar-hi caçant i picant com una desesperada.

A les vinyes, la puput s'hi engresca més que en cap altra mena de conreu: aquella frescor del pàmpol i aquelles herbetes, i la humitat de la terra després de la pluja, es veu que a la puput li donen una gran alegria.

I s'ha de confessar que voltar una mica entre els ceps, i veure aixecar-se dels nostres peus una puput, amb els colors

blanc i negre tan vius guarnint el to ataronjat de la ploma, és una de les coses més boniques que es poden contemplar. Perquè la puput, quan vola, estira tot el cos i abaixa el bec, i les ales li fan una mitja rodona delicadíssima.

La puput, com he dit abans, no fuig gaire lluny del treballador, ni li fan por les ovelles i les vaques : està convençuda que no li ha de passar cap mal. Ara, si veu un gat o un gos, es posa a tremolar, s'ajup tota, s'amaga allà on pot, i arrenca volada i es fica en el lloc més espès del primer arbre que troba. Una puput, quan li agafa por, fa les coses més estrafolàries i més divertides.

La puput no és ocell amic de les branques : el seu lloc és la terra : allà caça i allà viu. Quan ha fet una voladeta, abans de tornar a terra, giravolta, estenent tant com pot el ventall de la cresta. En aquest moment la puput val la pena d'ésser vista.

La puput té un cridar ronc i poc divertit. Quan està satisfeta fa una mena de xiulet més amable, i en el temps de la cria canta d'una manera especial. Aleshores la seva veu és un so aflautat i greu, però molt graciós, que fa «—Up, up!» D'aquí li ve el nom de *puput*. Quan dos mascles es barallen, fan contínuament aquesta cançó de «—Up, up!», i després la carreguen amb un so més ronc, que fa «—Puh!»

La puput no és un ocell dels que es complauen a armar brega, ni arriba mai la sang al riu quan es baralla amb els altres; però tampoc és amic de franqueses, i li ve de gust anar per les seves. Les puputs s'envesteixen i s'empaiten les unes a les altres; però, com he dit abans, no s'ho prenen mai a la valenta.

La puput menja insectes de tota mena. Els agafa sempre de terra amb la punta del bec : aleshores els llança en l'aire, i se'ls empassa com qui diu a galet. Si no és així, no hi ha por que se'ls mengi, perquè el bec és massa llarg i la llengua és massa curta. Aquest bec li serveix per a ficar-se dintre tots els foradets, i pescar en els nius de les formigues, i escorcollar la terra i les soques dels arbres, i fins les buïnes dels bous, on solen amagar-se els escarabats i les larves de les mosques. Els cucs i les erugues, que són tous i fins, li agraden més que cap altra cosa. La puput no té escrúpols de cap mena, i allà on se la passa millor és en tots els llocs de matèria podrida, perquè són els llocs on troba més les bestioles que la satisfan.

No desprecia les llagostes de rostoll i els escarabats amb closca dura. Abans de menjar-se'ls els desfà amb el bec i en treu la part més penosa de pair; i la vianda tova se l'empassa d'aquella manera que hem dit abans, llançant-la en l'aire i obrint el bec.

La puput fa el niu en algun forat de la soca d'un arbre o d'una paret qualsevol. No és gens mirada per a escollir el lloc, sigui allà on sigui, mentre tingui una miqueta d'espai per a amagar-se, tot li és bo.

Penseu si mira prim, que, en els llocs de terres seques i planes on no roda una ànima, les puputs arriben a fer el niu dintre les corpentas i les carcasses dels animals morts. Una vegada varen trobar el niu d'una puput dintre la costellada d'un home mort i consumit. Això, que fa esgarrifar a qualsevol, es veu que a la puput no li ve d'aquí. Quant

a guarnir el niu, hi té ben poca traça, i no s'hi capfica gens ni mica : amb quatre arrels, quatre brins, quatre palles i una mica de buina seca, ja s'ho té tot arreglat. Quan fa el niu a terra s'acontenta fabricant-se una catifeta amb unes quantes arrels i una misèria de palla que ha anat a cercar al femer. La puput pon una mitja dotzena d'ous, de vegades quatre o cinc, de vegades set, d'un color verd brut o d'un groc grisenc, tots picats de blanc. Només fa una niada a l'any; i la femella cova tota sola, amb un gran desfici, durant quinze o setze dies.

Els pares alimenten els petits quan neixen, i els donen tota mena de lliçons; i fins que són ben fets i granats no els perden de vista. El niu de la puput és una de les coses més brutes i pudents d'aquest món. Hi ha tanta brutícia dels petits i de la mare, que les pobres bestioles amb prou feines s'hi poden bellugar. Amb la fortor que fa, hi van a parar milers de mosques; i al cap de poc temps allò és una veritable desgràcia.

Ja es diu, a fora, quan un és molt brut, que és «més pudent que un niu de puputs». Quan els petits surten del niu, aquesta mala olor els dura una colla de dies.

Però, mireu... això del tuf de les puputs en el temps de la cria, sembla que sigui una arma que tinguin per a defensar-se, perquè així els gats no s'hi acosten i ningú vol saber-hi res. Generalment, els ocells cerquen, per fer el niu, un lloc resguardat i emparat; però les pobres puputs, que tenen la innocència de pondre en els indrets més poc protegits, se les arreglen d'aquesta manera per defensar-se.

Les puputs són de molt bona jeia quan se les agafa i se les amanseix, i segueixen com un gos per tot arreu. Però és un gran disbarat agafar una puput i tenir-la engabiada i amansida; perquè, encara que sigui un ocell tan humil i s'aconcenti del que li donen, una puput, si no pot rodar ben lliure, s'entristeix i no fa la feina que li pertoca, i en el camp hi ha milers de bèsties que, sense aquell espasí tan fi i tan esmolat del bec de la puput, fan mal a les plantes i a les arrels de les plantes.

La puput, des del punt de vista dels beneficis que fa a l'art del pagès, és un ocell tan estimable o més que les orenetes. Aneu per fora i pregunteu a un vell terrassà d'aquells que han passat tota la vida sembrant i llaurant, i ja veureu si us en diuen, de bé de la puput. No tingueu por que, ningú la bescanti ni en parli malament. Hi ha ocells que encara que siguin bons amics nostres, de vegades, per la ignorància de la gent, són objecte de manies injustes; però amb la puput tothom vol estar-hi bé i ningú vol gastar-hi raons.

I no sols és, la puput, tan treballadora i tan honrada, i mira amb tan mals ulls totes les coses que puguin anar en contra de la vida i la creixença de les plantes, sinó que té, a més a més, una gràcia especialíssima, i fa tan de goig als ulls que la miren, que per això sol mereixeria que li traguessin cançons i tothom l'estimés i la protegís.

Hi ha un país de Catalunya, que és aquell tros del baix Empordà que toca al mar, on vaig veure una abundància de puputs que m'enamora el cor.

Era a la primeria de juny, quan s'estaven acabant les

niades, en una terra tota de garrigues, amb plantes de mil olors i amb un bé de Déu de ginesta que enlluernava els ulls. De tant en tant es veia una alzina surera, i a terra tot eren escarabats, papallones i cuques de cent colors.

I les puputs s'estaven allí furgant i regirant, amb aquelles fines volades, amb aquell xisclet aflautat, i es veien passar entre les branques; i al fons llua la blavor pujada del mar tranquil de migdia.

Dintre aquell paisatge, el color virolat de la puput i la seva cresta, tan eixerida, donaven una joia tan especial, que no és comparable a la que us dona una puput tota sola espicossant en un camp de mongeteres o enfeinada en una llenca de rostoll.

Però, sigui a la banda que sigui, la puput sempre és una amiga que no té preu, i, en parlar dels nostres ocells benefactors més típics i més importants, tota la meua vida em sabia greu d'haver-me oblidat de la puput, i de no haver demanat per a ella tot l'amor i tot el respecte que es mereix.

EL CUCUT

El cucut és l'ocell del món que té una manera de viure més divertida i més meravellosa. El cucut és l'alegria i la música del bosc, i el nunci de la primavera; és l'ocell de les cançons i de les rondalles; i les coses que se'n conten arriben a l'alçada d'un campanar.

Si els pins i les alzines, i els faigs i els castanyers i els

roures, volen un amic de debò, no en trobaran cap de millor que el cucut. I, si dintre la vida dels ocells hi ha una cosa extraordinària i sorprenent, és la manera com el cucut se les arregla per criar els seus petits. La història del cucut sembla una mena d'història d'aquelles que hom no acaba de creure de tan bonic que fan.

Moltes persones que passen pel mig d'un bosc a la caiguda de la tarda, aquelles tèbies diades de maig, i senten una mena de flauta plena, però suau, que fa aquell « — Cu... cut! » que plora i riu a la vegada, poc es pensaran que l'ocell que té aquell bec tan agraciat doni el joc i l'enrenou que dóna.

El cucut és un ocell bastant grandet, així com una tórtora; d'un pam i mig, més aviat més que menys, i amb una cua molt llarga. La forma del cucut és semblant a les de l'esparver i el falcó, i fins en els colors de la ploma s'hi assembla. És tot d'un color de plom per la banda del coll i l'esquena i el pit; el ventre el té blanquinós, ratllat de gris; i la cua negrenca amb taquetes blanques. El seu bec és curtet i negre, i les potes menudes i de color groc.

El cucut està escampat per tots els països. A les terres del nord n'hi ha més que a les terres de migdia. A Catalunya viu en els llocs de boscos. Al Pireneu n'hi ha molts, i també se'n troben qui-sap-los a la banda de les Guilleries i a les fagedes del Montseny.

El cucut arriba pel mes d'abril, i sempre ve de parella en parella. Se'n va de seguida al bosc: no s'entreté pas a voltar per les cases ni a emperesir-se per les vinyes: és animal de bosc, i, com més gran sigui el bosc, millor per a ell.

Cada parella es tria un espai per caçar i viure, i d'allà ja no la treu ningú. Passa tot el dia volant d'un arbre a l'altre i cercant l'aliment amb un desfici que enamora. És un dels ocells més vius, més eixerits i més àgils del món. No para del matí al vespre, i de vegades fins volta i canta de nit. Té un vol ràpid i lleuger que s'assembla al vol del falcó. Es planta dalt d'una branca, i comença a mirar a tots costats per si troba alguna cosa per a esmolar el bec. Quan la té triada, amb un cop d'ala ja hi és damunt; i torna cap a una altra branca amb la mateixa intenció.

A la primavera no para mai de cantar. Arriba a dir tantes vegades « — Cu... cut...! Cu... cut...! que la veu se li enrogalla.

No sé que hi hagi res més ple de gràcia, ni que ens faci una emoció tan fresca, com sentir el cant del cucut, si reposem una estoneta, després de caminar i caminar, a l'ombra d'una fageda d'aquelles que no s'acaben mai, quan per tot arreu hi ha una calma de mort i només se sent de tant en tant el xisclet de la pigota o el sorollet que fa l'esquirol amb la cua. Aleshores la flauta del cucut pren un to tan dolç i tan tebi, que sembla que sigui la música natural de les branques i les fulles, i la veu delicada i misteriosa que surt d'aquell gran silenci de verdor i de perfum. El que no ha sentit mai el cant del cucut, la primera vegada que l'escolta li sembla que no pugui ésser. Li sembla mentida que allò ho faci un ocell, i que no sigui la flauta amagada d'algun follet o d'un pastor perdut en mig del bosc.

Els ocells saben cantar unes cançons molt variades i

molt fresques; però de cap bec d'ocell surt un so tan acabat i tan perfecte com del bec del cucut.

Però, si el cucut és famós per la seva veu i per totes aquelles gràcies que sap posar en el cor dels boscos, l'especialitat més curiosa del cucut és la manera de criar i de pondre els ous. És un cas que no el veureu en cap altra mena d'ocell, i val la pena de entretenir-s'hi una mica.

El cucut no es pren la pena de fer niu ni de covar-se els ous. Quan arriba el temps de la posta, veureu que la femella comença a voltar i a cercar un niu per pondre. El mascle no l'acompanya mai, i no es preocupa dels seus fills. Bo i volant, la femella cerca, i té un nas tan fi que descobreix els nius més amagats. Si la posició i la forma del niu li vénen bé, s'hi fica i hi pon l'ou aclofada dintre; si el niu és massa petit o massa amagat, aleshores pon l'ou a terra, i després l'agafa amb el bec i el porta al niu. Quan hi ha deixat l'ou, torna altre cop, i aleshores llança un dels altres ous que ja hi havia al niu.

El cucut tria, per a això, els nius de moltes menes d'ocellets cantadors. S'han trobat ous de cucut en els nius del pinsà mec, de la tallareta, del passerell, del verdum, del cruixidell, del gratapalles, del repicatalons, del cotoliu, de la cogullada, de l'alosa, del gaig, de la garsa, del rossinyol, del pit-roig, del cua-roja, del còbit, del bitxac, de la cuereta, de la merla, de la griva, de la busqueta de jardí, de l'ull-de-bou, de la titella, del reietó, de la mallerenga, de l'estiverol, de la tórtora i del tudó. D'entre tots aquests nius, el cucut prefereix sempre els de les cueretes, de les busquetes i dels gratapalles.

Encara hi ha altres nius d'ocells on el cucut deixa els ous quan no té per a escollir.

La femella només pon un ou, o, a tot estirar, un parell; i sempre ha d'ésser en un niu on ja n'hi hagi d'altres. Als ocells que es troben amb la femella del cucut que els volta el niu, això no els fa gens de gràcia, i fan tots els possibles perquè s'allunyi; però el cucut té prou enginy, i, aprofitant una ocasió que els amos del niu siguin fora, s'hi fica com un lladre, pon l'ou i arrenca a volar. Quan una parella d'ocellets es troba amb aquell ou plogut del cel, no fa cap escarafall ni intenta treure'l: molt al contrari, se'l posen a covar juntament amb els altres. I és estrany aquest fet, perquè, en general, els ocells no poden sofrir que els remenin el niu, i moltes vegades avorreixen la posta si s'adonen que algú ha anat a tocar-los-el. I, si deixeu en un niu d'ocellets un ou que no els pertoqui, generalment l'agafen i el llencen; però amb l'ou del cucut no ho fan mai, i això no es pot negar que sembla una mena de miracle: en aquest cas un veu aquestes lleis meravelloses que mouen la vida de tots els animals.

Els ocells temen el cucut; però, una vegada els deixa l'ou barrejat amb els seus, el cuiden com si l'haguessin post ells mateixos.

I ara ve el fet més estrany. Quan surten tots els pollets, veureu que el cucut és molt més gros que els altres; i quan comença a treure les plomes és més lleig que un pecat i sembla una mena de gripau. El cucut creix en molt pocs dies, i el niu se li fa petit. Els seus pares adoptius es tornen boigs per alimentar-lo, perquè sembla que els fa més gràcia

el cucut que llurs fills propis. El cucut és d'una golafreria esveradora : tot ho vol per a ell, i pren el menjar del bec dels altres, que, pobres, molts cops es moren de gana; i, si no es moren de gana, el mala ànima del cucut els juga una passada de les de més mal cor que es puguin fer en aquest món. Com que es troba estret dintre el niu, i ell és molt més grossot i té més força que els altres, veureu que es posa un dels seus germanets de niada damunt de l'esquena : aleshores fa un esforç per treure el cap fora del niu, i, movent les ales, llança daltabaix l'ocellet, que es mor de fred i de fam, i és mengat per les formigues. I, quan n'ha llançat un, en llança un altre; i així va sacrificant els pobres ocellets, que massa fan de deixar-lo estar en una casa que no és la seva. Hi ha vegades que el cucut es queda tot sol en el niu; i el que resulta més prodigiós és que els pares dels ocellets morts, en lloc d'avorrir-lo o fer-lo malbé a picades per la mala sang que té, continuen duent-li el menjar de la mateixa manera, i no paren un sol moment de caçar-li tota mena de cuques, perquè la gana no se li acaba mai.

I, quan surt del niu, encara el vetllen i el cuiden i estan tot el dia per ell. I comteu si fa riure veure un cucut novell, tot grandassàs, amb una parella de cueretes o de tallarots que no li treuen els ulls de sobre i el vigilen perquè no prengui mal.

Ja veieu, amb això que us he explicat, quina mena de poca solta n'hi ha, del cucut. I, si només tingués aquesta gràcia, no valdria la pena que ens l'estiméssim ni el respectéssim. Però és que fa més servei un cucut que cinquanta

busquetes plegades; i ara veureu quina mena de serveis tan útils al bosc tenim d'agrair a aquest ocell trapella que es fica a casa dels altres i que fa veritat allò de «hostes vindran que de casa ens trauran».

La protecció al cucut és una cosa que no s'ha d'escatimar mai. Sortosa la pineda o la fageda que el sent cantar cada matí i cada vespre; i, per anar bé, no hi hauria d'haver cap bosc sense les cançons i les trapelleries del cucut. Aquest ocell menja insectes de tota mena, i destrueix sobretot aquelles bestioles que els altres ocells no gosen menjar-se com, per exemple, les erugues peludes.

No sabeu el mal que arriben a fer, les erugues peludes, en els boscos, on viuen a milers i a milions dintre d'aquelles bosses de tel que fan tant de fàstic i que pengen de les branques dels pins. Aquestes erugues es multipliquen que fa por, i són una veritable plaga per als boscos, i causen un grapat de malures a la fusta. Doncs sapiguen que l'enemic més fort per a aquestes bèsties és el cucut, que se les empassa com bresques, i tan se li'n dóna d'aquells pèls negres que fan malbé el coll dels altres ocells, i d'aquella mena de suc picant que llancen, que, si us cau a la pell de la mà, ja comenceu a patir de picor i de butllofes.

Perquè vegeu si són profitosos els cucuts, us contaré un cas observat per un savi que va passar la vida estudiant els costums dels ocells i va poder comprovar el següent:

Una vegada, en un gran bosc de pins (era pel més de juliol), varen comparèixer un estol de cucuts, fins a arribar a ésser, tots plegats, prop d'un centenar. Aquesta entrada

de cucuts en el bosc era deguda a una gran plaga d'erugues peludes. En un minut, un ocell d'aquests s'empassava més de deu erugues; al cap del dia, entre tots plegats s'havien empassat cent noranta dues mil erugues; i, al cap de quinze dies de ser-hi, les erugues destruïdes feien el nombre fabulós de dos milions vuit centes vuitanta mil. Va ésser tan gran la disminució d'aquell flagell, que els boscaters van creure que els cucuts se les havien menjades totes, i al cap d'un quant temps ja no se'n va veure ni rastre.

Aquest cas us l'he contat perquè considereu si val la pena d'estimar el cucut i si se li poden perdonar les seves malifetes. Quan us he fet notar que per al bosc no hi havia ocell millor, ja veieu si anava gens equivocat. El cucut sembla que digui als altres ocellets : « — Vosaltres em puja-reu els fills, i jo, en agraïment, faré la feina que vosaltres no podeu fer : em menjaré les cuques peludes que us fan por i fàstic; i així, entre tots plegats, defensarem la vida dels boscos, fent desaparèixer aquests enemics que sembla que no facin cap mal i que, quan són una colla, acaben amb la vida dels arbres més forts.»

ELS PICOTS I ELS RASPINELLS

Ara que hem parlat del bosc, i del bé que hi feia el cucut, val la pena que pensem una mica en els *picots* i en aquella menudalla tan graciosa que a Catalunya anomenen *raspinells*; els qual, tots plegats, tan bona feina fan a la soca

dels arbres (que és allí on acostumen estar sempre arrapats), i que ara pugen i ara baixen repassant el tronc.

Els picots són els ocells de bosc que fan més bonic de color, i els ocells del nostre país que s'assemblen més als ocells tropicals, de les Amèriques i de les Índies, per la preciositat de llur plomatge. Al nostre país n'hi ha de set o vuit menes diferents. Els diuen *picots* o bé *pigots*, o bé *pigotes*: això segons les bandes. Els més importants són el picot negre, els picots bigarrats, el picot cendrós i el picot verd.

El picot negre és el més gran de tots, i arriba a tenir dos pams i mig de llargada. Se'l troba en els grans boscos del Pirineu, i, encara, costa molt de trobar-lo. Tots els picots tenen, si fa o no fa, la mateixa forma de cos i de bec; i d'aquí els ve el nom, perquè és llarg i arrodonit i punxegut, semblant talment un picot. El negre és tot ell com el carbó, amb una cresta vermella de foc. Els bigarrats (el gran, el mitjà i el petit) són tots blancs i negres, i sempre amb el cap vermell. El picot verd és el més bonic de tots i el que es troba més pels boscos. És d'un coloret verdós de molsa, amb puntetes blanques i negres, ataronjat pel cantó de la cua, i amb la corona ben vermella.

Tots els picots tenen, si fa no fa, els mateixos costums, i es dediquen a la mateixa feina. Els picots tenen les potes curtes, amb dos dits endavant i dos endarrera, i gasten unes bones ungles. Aquesta mena de potes els serveixen molt per al treball que Nostre Senyor els té encomanat, i que consisteix a enfilejar-se amunt i avall de les soques sense parar mai, i anar cercant, en el tronc dels arbres i sota l'escorça de

la fusta, tota mena de larves d'insectes, i erugues i formigues. El bec que tenen és un filaberquí que no té preu per a entrar dintre els foradets que han fet els escarabats i menjar-se'ls i no deixar-ne rastre. De tota mena de corcs de la fusta els picots en fan un plat delicat, i no els deixen ni a sol ni a ombra.

Els picots no són d'aquests ocells que vénen a la primavera i se'n tornen a la tardor. Generalment viuen tot l'any en un mateix lloc : el que fan, de vegades, és allunyar-se una mica i anar-se-les a campar a un altre bosc.

Rares vegades se'ls veu per les hortes i les plantacions d'arbres fruiters. Tampoc no són gaire amics de la casa de pagès. El picot és ocell isard : li plau aquella oloreta tan forta de la reina dels pins i la fosca verdor dels boscos. El picot, quan canta, fa un xisclet continuat i ràpid, com d'una bèstia a la qual fessin mal; i només cantha quan vola : quan va d'un arbre a l'altre, o empaita algú que el ve a molestar, o té por d'algun esparver o de qualsevol ocell de presa. Es baralla amb el gaig i amb la garsa; i compteu que, quan dins un bosc se senten els xisclets del picot, és que n'hi passa alguna.

El picot, per criar, tria el forat d'un arbre mort, o aquelles coves buides que es fan a la soca dels arbres centenaris: de vegades acaba d'arranjar la fusta al seu gust a cops de bec. Però això que es diu, que els picots, per criar, foraden els arbres i els fan malbé, son inexactituds, filles de la ignorància i de la malvolença que tenen certes persones a aquests ocells, que són més bons que el pa. El picot no fa servir,

per a pondre els ous, altra cosa que el forat natural d'un arbre. Si alguna vegada es propassa a malmetre la fusta amb el bec, és una excepció que no entra en compte.

Els picots ponen quatre o cinc ous, d'un blanc esmaltat i d'una closca finíssima. Per covar-los es parteixen la feina el mascle i la femella.

Els picots són, moltes vegades, víctimes de les ungles del falcó, del milà i de l'esperver; però en els boscos gairebé s'escapen sempre d'aquestes bèsties, perquè s'esmunyen pels troncs en un obrir i tancar d'ulls, i s'amaguen en uns llocs on costa molt de trobar-los. Les mosteles i els esquirols també són aficionats a desfer les niades del picot. Quan els pares veuen un d'aquests lladres acostar-se al niu, es posen a fer una mena de gemecs d'angúnia, i li volen damunt, i fins l'empaiten, per veure si el poden fer desdir de les seves males intencions.

En un matí el picot visita prop d'un centenar d'arbres i hi descobreix tots els secrets de la soca, tots els amagatalls dels insectes. De vegades el veureu per terra caçant nius de formigues, que potser és la cosa que més li agrada menjar, sobretot els ous i les larves.

El bé que el picot fa als arbres pel temps de primavera i d'estiu no es pot pas ponderar. A l'hivern menja fruits secs de les plantes, i pinyons, quan no té cap bestiola per a atacar.

Dintre les menes de picots hi ha aquell que anomenem *el picot bigarrat petit*, que no és pas més gros que un pardal. És una bestioleta preciosa pel color i la gràcia que té.

Aquest picot no menja altra cosa que insectes : en els dies més dolents de l'hivern no ataca cap fruit, ni té força per a heure-se-les amb una pinya.

Aquest picot menut acostuma fer el seu niu a gran alçada. Aprofita un forat de la fusta, que li costa molt de trobar, perquè té de reunir unes certes condicions. De vegades escull una branca trencada, que deixi un estaloc amb la fusta una mica podrida. Aleshores, amb el bec, s'hi fa una mena de cova, amb una entrada molt petita i una fondària que no arriba a mig pam.

Al costat dels picots hi tenim de posar, com un dels millors amics dels arbres, el raspinell. El raspinell és un ocellet que té amb prou feines mig pam de llargària, rodonet com un ratolí, amb una cua feta de plomes punxegudes i amb un bec llarg esmolat i corbat com una agulla saquera.

El raspinell és una bestiola que no abandona mai el tronc dels arbres, i a pujar i baixar és molt més fi i molt més àgil que els picots. S'enfila tronc amunt com una sargantana : a vegades amb un pas dret, a vegades anant fent voltes per la soca en forma d'espiral.

El raspinell és un ocell vulgaríssim : se'l troba per tot arreu. No acostuma a ésser poruc, però perquè pugui viure content ha d'ésser en un lloc de molts arbres.

Té la ploma pintada d'una manera molt humil : la seva esquena està dibuixada amb pinzellades, que són de color castany, de color negrós i de color blanc brut; damunt els ulls té unes celles blanques molt marcades; i la panxa i el pit també són de color blanc.

Les seves potetes estan construïdes com les del picot: dos dits endavant i dos endarrera, amb unes ungles bastant llargues per a poder-se arrapar fins a les soques més llises.

Per fer el niu tria el corc d'un arbre (com més gran sigui el forat, millor), i s'hi arregla un lletet finíssim de plomes i herbetes i tels d'aranya. El niu del raspinell sembla el jaç d'un follet dels boscos.

Amb el seu bec furga les moltes del tronc, i en xucla tota llei de cuques d'aquelles tan menudes. No menja altra cosa que insectes, i la seva feina és una de les més apreciades.

Tots aquests ocells del bosc (picots, raspinells, i encara d'altres, com el llengut o xoriguer, el pica-soques blau, l'aranya) que són bèsties de soca i de branca, són els millors guardians de l'art de la fusta: salven els pins, els roures, les alzines, els faigs, els verns i tants i tants d'arbres, d'una malaltia contra la qual és impossible lluitar.

Quan aneu pel port, o per la costa, i veieu aquelles barcasses de vela, amb uns pals altíssims tan drets i tan fins, que s'han criat al bosc i han xuclat tota la força de la terra per després anar a lluir les veles penjades dintre la blavor del mar, penseu que aquells pals marins, aquelles fustes tan belles, deuen llur vida i llur gràcia al treball i a la paciència de tots els ocellets del bosc que els mataren de la pell tota mena de paràsits i de cucs endimoniats, i no els donaren temps perquè fiblessin la soca; perquè aquests corcs i aquests insectes del bosc, un cop s'han posat a fer mal, no paren, i arriben a matar els arbres i a podrir les fustes.

EL ROSSINYOL I LES BUSQUETES

El rossinyol és l'ocell més famós de tots els ocells : el més famós i el més estimat; i el cant del rossinyol és per entendre les orelles més dures i per emocionar tots els cors. No hi ha vers ni cançó, ni història ni comèdia d'amor, on no surti aquest cant del rossinyol. Les tonades populars no l'obliden mai:

«Rossinyol que vas a França,
rossinyol:
encomana'm a la mare,
rossinyol...»

Ja veieu si n'és, de bonica, aquesta cançó. I tantes i tantes en podríem citar. Fins aquelles en què es malparla del rossinyol, com una que diu:

«El traïdor del rossinyol
canta i refila.»

I aquella altra, tan trista, que fa així:

«Sis mesos hi som estat
sens veure persona nada,
sinó el bon rossinyolet,
que en sortir del niu cantava.
Rossinyol, rossinyolet,
Déu te do bona volada!»

Sempre que en el món es vol pensar en un ocell bonic que tingui totes les gràcies i totes les virtuts, s'ha de pensar en el rossinyol; i no hi ha ningú, ningú, que no sàpiga que

el rossinyol és el rei de les passades i les refiledes, i que és el cantaire de la nit, com l'alosa és la música fresca de la matinada.

I ara deixem estar les cançons i les poesies, i seguim el rossinyol de prop, en un jardí, en una horta, de cara al mar, endins de muntanya, a la ciutat, al camp, per tot arreu; perquè el rossinyol cria i s'estén per tot arreu on hi ha quatre arbres i mitja dotzena de mates. I mirem-lo unà mica de prop, i estudiem el que fa aquesta bèstia delicada, aquesta flor de ploma i aquest bec de músiques que ha robat el cor de tothom.

El color del rossinyol no és res d'extraordinari : té un to de castanya per damunt, un to de cendra per sota, i la cua d'un bru rogenic.

El rossinyol, en els nostres països, es fica per tot arreu: en un jardí n'hi ha, de vegades, vint i trenta parelles.

És un ocell que sempre es belluga amb dignitat : té posicions valentes, i es diferencia de tots els altres ocells cantadors, com si estigués convençut del mèrit de la seva veu.

No té por de l'home : viu vora de les nostres finestres; canta fins a tocar les nostres orelles; els seus costums són tranquils i pacífics. Ordinàriament el veureu posat dalt d'una branca, el cos endavant, les ales baixes i la cua dreta. No acostuma a saltar de branca en branca, però li agrada molt baixar a terra i anar picant i saltironant. Si alguna cosa li crida l'atenció, veureu que li lluen els ulls i que de seguida aixeca la cua. Té un volar lleuger, ràpid i ondulat; però no el sosté gaire estona.

El crit de reclam del rossinyol fa «—Viiiit!», ben clar i allargadet; i sol fer-lo seguir d'un altre, més greu i més curt, que fa «—Caar!» Quan està content deixa anar una sola nota, que fa «—Tac!»

El cant del rossinyol és una cosa única. Les notes són plenes, les variacions agradables i harmonioses : no es pot trobar cosa semblant en cap altre ocell. Les paraules dolces, les notes tristes i alegres, es donen la mà delicadament. L'un comença amb dolcesa, i a poc a poc la veu se li va enfortint; un altre engega un seguit de notes fortes i calentes; un altre lliga el plor i la tendresa amb la cançó del triomf. Les pauses i les mesures encara donen mil gustos a la bellesa d'aquest cant. És impossible arribar a admirar-ne prou la varietat, la força i la plenitud; i hom no comprèn com un ocelllet tan petit pot llançar aquelles notes tan fermes i tan diferents, i aquells sons tan complicats, com si tingués dins del pit tota una orquestra de violins, flautes i trompetes.

El lloc on viu el rossinyol influeix en el seu cant. Els joves rossinyols han d'ésser ensenyats pels vells. Quan el rossinyol està gelós és quan canta millor. El cant li és una mena d'arma per a vèncer els seus rivals. Hi ha rossinyols que només canten de nit; altres que donen tota llur música a la claror.

Els rossinyols mengen cucs de terra de tota mena, larves d'insectes, formigues i erugues de papallona. Agafen l'aliment de terra; poques vegades cacen al vol; i quan troben un cuquet, abans de clavar-li el bec, el saluden amb una gran satisfacció, aixecant llur vermellenca cua.

Els rossinyols vénen a casa nostra pel mes d'abril, mica més mica menys, segons el temps que fa. Viatgen d'un a un i de nit, i els mascles vénen primer que les femelles. Tan bon punt són arribats, comencen a cantar (les primeres nits no paren ni un minut); i això ho fan per avisar les femelles que encara no són aquí. Abans que els rossinyols s'aparellin, els mascles es barallen ells amb ells i canten com uns desesperats. Quan les parelles estan fetes, el mascle canta a la nit, al matí i al vespre: al migdia i a la tarda es dediquen a cercar l'aliment i a veure de començar el bressol per pondre i per covar els ous.

El niu no és res de l'altre món. Per fora hi posen escorxa d'arbre, i molt sovint pel·lofes de canya seca; per dintre el guarnixen d'arrels, de pèls de bestiar de ploma, i de pèl de la crienera i la cua dels cavalls. El niu del rossinyol no sol ésser mai gaire alt: generalment trien un arbrissó, un roser, un lilà o un arbre fruiter. Ponen cinc o sis ous, tots llisos, d'un color d'oliva pujat. Quan els ous són postos, el mascle canvia de vida, gairebé només canta de dies, i ajuda la seva femella a covar. De nit vetlla, i, si la femella es distreu de covar, la hi obliga.

Els petitets mengen cucs de totà mena. Deixen el niu aviat, i viuen amb llurs pares fins a la primera muda. Quan s'ha acabat la cria, el rossinyol para de cantar: a la nit de Sant Joan es pot dir que el seu bec emmudeix.

Pel mes de juliol els rossinyols muden: després la família es desfà. Cap al setembre es tornen a reunir i preparen llur viatge de tardor. Pel mes d'octubre ja ens han abando-

nat, i ens diuen adéu-siau amb un piular trist, esperant que torni la primavera de l'altre any.

Després de parlar del rossinyol, no serà de més que recomanem al vostre amor aquests ocellets de bardissa, anomenats *busquetes* i *tallaretes*; car, així com el rossinyol és la cançó plena i pura de les branques, les busquetes en són l'acompanyament, una mica més suau, una mica més pobre i més apagat, però dolcíssim i ple de gràcia.

I algunes, com la busqueta rossinyolenca, arriben a fer passades molt boniques. D'aquests ocellets n'hi ha de moltes menes, encara que els pagesos donin un mateix nom a quatre o cinc varietats, entre les quals els savis que les estudien han trobat diferències de cos i de costums.

Tenim la tallareta de cap negre, la busqueta dels jardins, la busqueta cendrosa, l'esperverenca i la rossinyolenca, i moltes altres encara. Tots aquests ocells fan la mateixa vida : no es mouen de les branques, canten de dia, cacen desesperadament, construeixen uns niuets graciosíssims, i vénen a la primavera, com els rossinyols.

El bé que fan no té fi ni compte, perquè no hi ha horta ni jardí, ni fruiterar ni vinya ni bosc que no n'estigui ple, i el bé de Déu d'erugues i cuquets que es mengen les talleretes és de milers i milers cada dia, i molt més encara en aquell temps de la cria dels petits. D'aquestes busquetes eixerides i vives, de la finor de llur ploma, de la gràcia de llur moviment i de la menudalla de cossos que aguanten, no hi ha manera de donar-ne una imatge. Se les ha de veure, se les

ha d'anar seguint en aquell saltar i volar que no para, per a agafar-los una simpatia i un amor que no s'acaben mai més

EL REIETÓ, L'ULL-DE-BOU I LA CUERETA

¿No heu vist mai aquests caganius trafalmeques, aquests petitets entre els petits, i entremaliats entre els entremaliats, que anomenem *el reietó* i *l'ull-de-bou*? Ocells de primavera i d'hivern, que no ens abandonen mai i que no paren mai de cantar, el reietó i l'ull-de-bou són la delícia de les branques seques, l'alegria de la neu i la música del cel hivernal. I les cueretes, tant la blanca com la groga, ¿no les heu sorpreses mai a la vora d'un torrent, fent anar aquell tremolí de cua llarga i aquell coll finíssim, amb uns ulls rodons i negres com un granet de mora?

El reietó, que us cabria amagadet dintre la mà i encara us sobraria espai, és colorit i lluent com una pedra preciosa, té tot el cos verd (d'un verd de maragda clara, amb matisos groguencs i de molsa), i, com una corona de rei, damunt el cap porta una llengüeta de plomes, totes de color de taronja i de color vermell, que vistes de lluny semblen una flama que no s'apaga mai.

El reietó, com les busquetes, és ocell de branca, i, més que de branca, de branquilló. El veuren a les parts altes d'un arbre sense parar ni un instant de saltar i piular. Només s'atura un segon per agafar un insecte, i torna a la seva gimnàstica, sense cansar-se mai. De vegades es penja, amb les

potes, d'un branquilló, i s'està cap per avall fent tota mena de gràcies. Té un vol lleuger que no fa gens de soroll; i li agrada sempre viure amb altres ocellets, sobretot amb les malle-rengues.

És un ocell que fins canta en temps de muda, i el fred no el fa callar. Aquells dies tan clars d'hivern, la música del reietó dóna una alegria que no té preu. Quan ve el temps de la cria, els mascles tenen uns combats, ells amb ells, dels més rabiosos que hi puguin haver.

El reietó fa dues postes l'any : l'una pel mes de maig i l'altra pel mes de juliol. Els nius no hi ha pas manera de trobar-los : els fan a l'extrem d'una branca ben alta, amagats entre la fulla; i són rodonets i molt ben deixats, amb moltes i tals d'eruga i d'aranya, i amb plomes i borrissois.

Ponen de vuit a deu ous, tan remenuts que no són d'una mida més gran que un pèsol, i d'un coloret talment rosat que hom diria que semblen de coral. És gairebé impossible agafar un ou de reietó sense que se'ns fongui als dits, de tan fina que arriba a ésser la clofolla.

L'ull-de-bou és rodonet : sembla una bola de ploma; i no és gaire més gros que una pruna clàudia. Té un color fosc ratllat de negre, una cua molt curta i un bec com una espina d'esbarzer.

Així com el reietó s'enfila dalt de tot dels arbres, l'ull-de-bou és ocell d'arbrissó i de fullaraca : corre entre les mates com un ratolí, i salta per terra amb una gràcia admirable. Per la seva alegria i el seu bon humor, per la traça i la rapidesa quan corre i va d'una branca a l'altra, l'ull-de-bou guanya a

tots els ocellets de les nostres encontrades. Sempre està content, com si no li faltés res ni li vingués d'aquí. I entre la neu i el fred el trobareu tan trèmpat com amb les tebiors de la primavera.

Tots els seus gestos no poden ésser més divertits. Es fica pels forats com una rata aranyera, i corre sota terra com un talp. Aixeca la cua completament vertical i infla la ploma del pit quan està dalt d'una branqueta, donant-se uns aires de gran senyor. En canvi, quan vola no té la meitat de la gràcia que té quan corre o quan saltirona. Si se'l persegueix, es veu aleshores de quina mala gana té de prendre el vol.

Té un cant preciós, ple de notes i de varietat. La seva cançó dura tot l'any. A l'hivern l'ull-de-bou fa com el reietó: el seu cant és una joia per al pobre pagès que guaita les branques nevades i els goretts plens de gebre.

Tota la natura està com morta, els arbres estan despullats de fulla, la terra està amortallada dintre un llençol blanc i glaçat, i l'ull-de-bou, el més petit de tots els ocells, encara viu content i alegre, i encara canta per dir a tot-hom : «—No estigheu pesarosos : ja tornarà, la primavera!»

L'ull-de-bou menja tota mena d'insectes. A l'hivern passa una mica de fam, i cerca les larves com un foll.

És un dels que construeixen el niu amb més solta. A vegades aquest niu està tot ell fet de molsa, tan ben lligada i cosida que sembla una esponja. Aquests nius de l'ull-de-bou fan com una bola, amb un foradet d'entrada. A vegades el niu és fet d'una altra manera, però sempre procura que

es lligui i es confongui amb el lloc triat per guarnir-lo, i així ningú se n'adona. I el que és curiós és que l'ull-de-bou no sols fa un niu per a la posta, sinó que hi ha cops que en fa dos, i de vegades hi ha mascles solters i desvagats que se'n fan un per passar l'estona i per anar-s'hi a ficar quan els ve de gust.

L'ull-de-bou té dues postes l'any, com el reietó, de sis a vuit ouets d'un color blanquinós amb piquets vermells. Coven ara el mascle, ara la femella, i al cap de tretze dies surten els pollets.

I ara, posats a parlar d'ocells graciosos, diguem quatre coses de la cuereta, que a Catalunya també és anomenada *cuscuet*, *pastorella* i *pastoreta*, i *cuera*.

És un ocell de cua llarga negra amb un fistonet blanc, i de cos blanc i negre i cendrós; escampats els colors amb tanta delicadesa, que sembla que dugui un casquet negre, una careta blanca i un tovallonet negre lligat al coll. No hi ha lloc de la nostra terra on no es vegi la cuereta. És ocell dels que vénen i se'n van. Generalment arriba a últims de febrer o primers de març, i se'n torna pels mesos d'octubre i novembre.

Viu vora de les cases de pagès, i també en els jardins de les ciutats i en els ravals dels pobles; i això vol dir que és molt amiga de les persones. En canvi costa de trobar a les grans alçades i als grans boscos.

La cuereta tan aviat vola com camina, i volant i caminant té la mateixa gràcia. Quan camina fa riure, perquè sembla que tingui la cua desenganxada i a punt de caure;

car la fa anar tan amunt i avall, i fa tantes reverències amb ella, que hom pensa si a l'últim la perdrà entre una bardissa o li caurà al mig del rec.

La cuereta és molt amiga de l'aigua: la sorra d'un torrent, les pedres d'un rierol, la molsa d'un safareig, tot això l'enamora. És blanca i neta com una senyoreta de les més mirades.

És rondinaire i cerca-raons amb els altres ocells, i es baralla amb els pinsans, les aloses i els cotolius. En un rostoll o en un goret, les cueretes, quan caminen caçant bestioles, semblen borrallons de neu que es belluguen. No hi ha res que faci tanta gràcia, al temps de la tardor, quan es llauren els camps, com veure alguna cuereta endarrerida fent de les seves darrera una parella de bous.

Les cueretes, quan vénen per la primavera, tenen grans baralles per'mor de l'aparellament i de les cries. El niu el guarneixen a qualsevol banda. És un niu que no té cap gràcia especial, folrat de coses molt fines, amagat entre quatre roques. Ponen els ous de color de blau cel, i només els cova la femella.

S'ha de dir que les cueretes són dels ocells més preciosos i més útils. Pocs n'hi ha que visquin tan satisfets a la vora nostra, ni que tinguin tan poca por dels pagesos, de les dones que renten i dels ramats que pasturen. Les cueretes són una mena de mossetes trafalmeques, amb un piular i un cantar fresc i senzill com el sorollet del rierol. I, quant a fer feina, no deixen cuc ni escarabat ni formiga amb vida; i, quant a tocar res que no sigui una bestiola d'aquestes, ja us dic jo que les cueretes se'n guarden prou.

LES MALLERENGUES

Les mallerengues, aquests ocellets celestials pel color (perquè el blau de cel sempre es baralla amb les pintures de llur ploma fins a arribar a la mallerenga blava, també anomenada *primavera* i *estiverola*, i que és la més bonica de totes), són els menuts defensors del bosc i del jardí i el fruiterar. I són tan ardides, tan bellugadisses i tan xerraires, que quan hom és molt parlador se li acostuma a dir : «—Xerres més que una mallerenga.»

Són una pila les menes d'aquests ocells que tenim a Catalunya, però les més importants es diuen *mallerenga carbonera*, *mallerenga blava*, *mallerenga del bigoti*, *mallerenga de la cua llarga*, *mallerenga de cresta*, que també és coneguda amb el nom de *orbecina*, i una molt petita i molt especial, que fa el niu més preciós i més complicat que es pugui veure, que a unes bandes de Catalunya és anomenada *teixidora* i en altres bandes *mitjaire*.

Les mallerengues són, en general, ocells de bosc, sobretot la de la cua llarga. La mallerenga del bigoti sol anar vora l'aigua per llacs i torrents, com la mitjaire. Però la mallerenga carbonera i l'estiverola, tan aviat les trobareu al bosc com al jardí, i fins de vegades a la vinya. No cal dir que també se les campen pels oliverars i els garroferars. Ara, que el lloc que els ve més de gust es allà on hi ha pi i alzina i castanyer.

Els colors d'aquests ocells són variats: el blanc i el

negre, el cendrós, el blau de cel i el groc, van entonant-se en cada una d'aquestes menes; algunes, com la del bigoti, tenen uns tons més calents i terrosos. La mallerenga de la cua llarga és blanca com un borralló de neu, amb una cua quatre vegades més llarga que el cos i d'un negre brillant.

Quant a la manera de fer i de viure, totes les mallerengues bosquetanes es pot dir que fan el mateix. Llur cant és com un *zig... zig... zig...* de fregar la llima : per això en certs països en diuen *ferrerets*, perquè sembla que quan canten esmolen el metall.

Aquests ocellets no es mouen gairebé mai de les branques, i tot el dia fan gimnàstica i fan el saltimbanqui en els branquillonets més fins, penjant-se cap per avall de mil maneres, i amb una gràcia que només l'arriben a tenir els ocells.

De menjar no paren mai, ni es donen mai per tipes i satisfetes: veureu una mallerenga plena de tota llei de cuquets amb el ventre estarrufat, i encara sembla que no en tingui prou, i encara busca d'ací i d'allà amb un gran desfici.

Les mallerengues són traïdores i tenen una ànima bastant dolenta: empaiten els ocellets que els fan nosa, els agafen amb les ungles i els ensopeixen a picades; i, quan els tenen estabornits, els obren el cap i fins arriben a menjar-los el cervell. I això ho fan totes, i s'ha de confessar que no diu pas gaire a llur favor.

Ja podeu estar segurs que si les mallerengues, per altra banda, no tinguessin aquesta fam de larves i cuquets, valdria la pena que no les traguéssim com a ocells apreciables. Ara, que de fer servei en fan; i tant com l'ocell més

treballador. I, damunt de llur utilitat, podem pujar-hi de peus, perquè és cosa ben ferma i ben segura.

Les mallerengues fan el niu en el forat d'un arbre. De vegades cerquen nius d'altres ocells, i fins nius abandonats d'esquirol. Acostumen a pondre molts ous : de vegades catorze i quinze; i, per a covar i criar els petits, les parelles de les mallerengues acostumen a ésser uns pares excel·lents.

El que agrada més de menjar, a totes les mallerengues, són els ous i les larves dels insectes : sobretot a l'orbicina o mallerenga de cresta, que és un dels ocells que donen més benefici al bosc.

La mallerenga de la cua llarga és la que es complau més de viure en societat. El niu d'aquesta mallerenga és preciós: el penja d'una branca, i fa com una mena de bossa rodona. Però no n'hi ha cap que guanyi en traça a la mitjaire : aquest ocellet fa el niu més bonic que es pugui veure en tot el nostre país.

Jo us citaré les paraules d'una persona que ha parat atenció esbrinant com se les arregla la mitjaire per fer una cosa tan ben feta: «Durant set setmanes he pogut observar aquest ocellet gairebé cada dia, quan estava ocupat construint el seu niu, i he tingut a les mans més de trenta d'aquests nius. A l'ocell tant se li'n dóna que el mirin com treballa, i va fent la seva feina. Jo he pogut esguardar tota la manobra. Només he trobat aquests nius en els aiguamolls, penjats de la branca dels salzes, a l'alçada de dotze o quinze pams de terra.

El mascle i la femella treballaven qui-sap-lo per cons-

truir llur niu, i sembla mentida que puguin acabar una feina com aquella en quinze dies. Comencen per escollir una branqueta minsa i que pengi. L'emboliquen aleshores de llana, i més rarament de pèls de cabra, llop o gos, o de filaments d'escorxa. Aleshores, des de la branca, comencen a teixir dues parets que ajunten després per sota. Aleshores el niu sembla una panera plana, i això és el tros de niu destinat a passar-hi el mascle l'estona. Aleshores comença a treballar damunt de les parets del niu, duent-hi borriçol de pollancre i de salze, que pasta amb la saliva i que va enganxant i cosint amb filament d'escorça, llana i pèls. Aleshores el niu sembla una panera amb el fons arrodonit. Després, l'ocell comença a construir un foradet lateral de forma rodona. Ultra aquest foradet, el niu en té encara un altre. Al fons d'aquest niu s'hi posa un llit de borriçol vegetal, i aleshores ja està acabada la construcció.»

El niu, un cop finit, sembla una bossa llarga de més d'un pam, i ampla de més de mig pam, amb un forat que sembla el broc d'un càntir, de vegades a dalt, de vegades a baix d'aquesta olla de borriçol i pèls. No es pot confondre amb el niu de cap més ocell.

La caseta que es fa el mitjàire és una de les coses més meravelloses que es veuen en la vida dels animals; i s'ha de tocar i mirar bé per admirar-se de com un ocelllet tan petit pugui fer una cosa tan ben deixada.

ELS BESCANTATS

Fins ara us he parlat d'algunes menes d'ocells que podríem dir que són els que donen més profit al pagès, i que, per altra banda, són tan fins i tan bonics de veure, que per llur figura ja s'enduen l'estimació de tothom. Però dintre el món de les aus hi ha unes pobres bèsties avorrides de tothom, bescantades i odiades, perquè diuen que porten desgràcia i que són els ocells de la mort i del dimoni, que ronden els cementiris i es fiquen dintre les esglésies i xuclen l'oli de les llànties. Conten que llur cant és la veu d'una ànima en pena. Aquestes pobres bèsties són perseguides amb mala fe, ningú els té compassió, i només desperten malícia.

Entre aquests desgraciats s'hi compten els corbs i totes les aus de presa nocturnes, com el mussol, la xibeca, la cabrassa, el gamarús, el xot banyut i l'òliba. Els corbs no diré que siguin bèsties molt apreciades, perquè mengen tot el que poden i fan malbé els nius dels petits; però hi ha menes d'aquests ocells, com les cucales i les cornelles, que Déu n'hi do de la quantitat d'escarabats i llimacs i cargols que s'empassen.

Ara, el que és una injustícia que no es pot perdonar és la mania que té la gent contra les pobres òlibes, els mussols i gamarussos, que no fan altre mal que menjar ratolins, escarabats, rates cellardes i sargantanes; i, si alguna vegada ataquen un ocellet, és un crim que se'ls pot perdonar,

comparat amb les bones obres que fan en profit de les collites.

D'aquests pobres ocells, el que té més mala fama és l'òliba. A Catalunya se li donen els noms de *òliba*, *xura*, *xuclaoli* i *xibeca de campanar*. Pobra bestiola! Jo us dic que no hi ha animal més bon minyó i més amic nostre que l'òliba. Passa tot el sant dia amagadeta sota una teulada. El campanar de l'església és el lloc que li agrada més del poble. S'està allí arrupideta, sentint el batall de les campanes, el vol dels coloms i el xiular del vent, i no es mou ni es capfica per res.

Quan s'ha post el sol, surt a prendre la fresca. Aleshores veureu que aquelles grans ales blanques, sense fer gota de soroll, planen pels voltants de l'església i del cementiri, i l'òliba se'n va de dret cap a les hortes, voltant per les taules de mongeteres i per sota els arbres fruiters a cercar el seu aliment i a vetllar per les nostres collites. Les òlibes volten tota la nit. Se les veu al clar de lluna, argentades i silencioses, deixant anar aquell xiulet tan trist, que s'ha de confessar que fa una certa por.

Algú diu que les òlibes, de nit, se'n van als colomars a fer mal; i això és una mentida de les més lletges. És veritat que les òlibes es fiquen a casa dels coloms; però els coloms no els tenen gens de por, i fins se les estimen i els fan lloc.

L'òliba menja ratolins, rates, rates cellardes i aranyeres, talps i escarabats. Si pot arrebregar un ocellet, també se'l menja; però el seu aliment principal són els rosegadors.

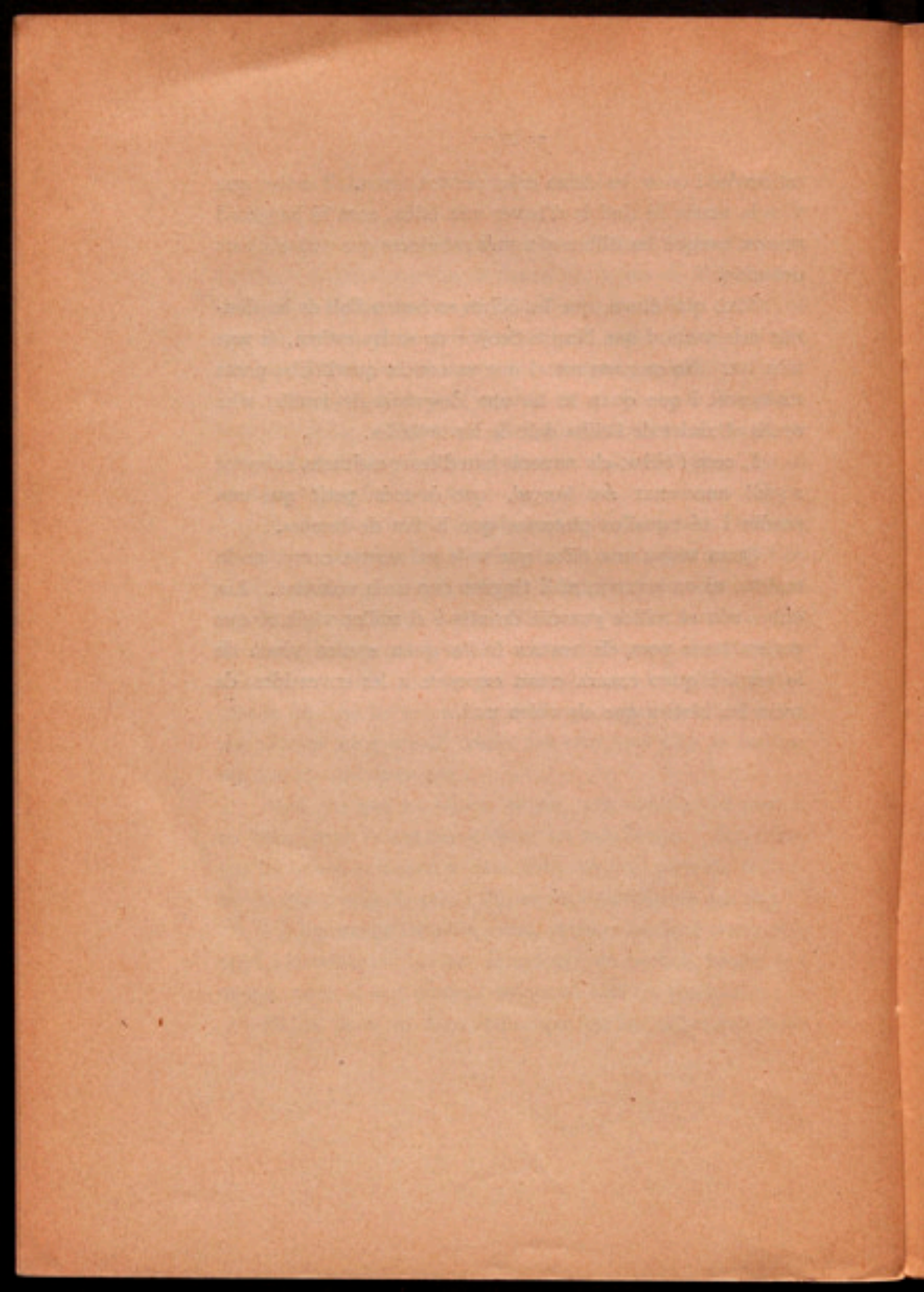
Hi ha llocs, al nord d'Europa, on les òlibes són molt

estimades i on se les deixa criar per tot arreu. I creieu que a cada masia hi tindria d'haver una òliba, com hi ha gats i gossos; perquè les òlibes són més ratadores que tots els gats del món.

Això que diuen, que les òlibes es beuen l'oli de les llànties dels sants, i que Nostre Senyor no se les estima, és una falsedat. No cregueu tot el que us contin que l'òliba porta mala sort i que quan hi ha una desgràcia de família s'ha sentit el xiulet de l'òliba dalt de les teulades.

I, com l'òliba, els mussols han d'ésser estimats, sobretot aquell anomenat *xot banyut*, que és més petit que una perdiu i té aquelles plometes que li fan de banyes.

Quan vegeu una òliba que vola pel vostre camp, no la maleïu, ni us esvereu, ni li tingueu cap mala voluntat. Les òlibes són el millor guardià de nits i el millor vigilant que podem tenir vora els nostres fruits quan encara viuen de la terra i quan encara estan exposats a les envestides de totes les bèsties que els volen mal.

PARAULES DE COMIAT

Amic lector : hem passat una estona entretinguts en un món que no és el de cada dia, ens hem distret de les coses que ens volten, dels teus estudis i del teu joc, per seguir les volades i les cançons d'aquests ocells que ens passen davant els ulls, que mirem, i en els quals després no pensem més. Ara la nostra atenció ha anat més endavant : hem volgut pensar-hi una mica en aquests ocellets, hem volgut veure per què es belluguen i per què canten, i hem volgut saber quina mena d'amistat hi ha entre ells i nosaltres, quins lligams ens lliguen i quines atencions els devem.

A mi no hi ha res que em sigui més grat que oblidar les coses de la nostra vida per encarar-me amb una altra vida més lleugera, més meravellosa i alada que la nostra.

Jo voldria que d'aquesta lectura (que si t'ha fatigat serà per culpa meva, no per culpa de les coses tractades) en sortís alguna cosa més que allò que anomenem *passar l'estona*. Si les meves paraules t'han convençut, si els costums i la història que t'he explicat dels ocellets t'han arribat a interessar una mica, voldria que des d'ara, quan veiessis dalt d'una branca del teu hort un d'aquests ocellets, te'l mirassis d'una altra manera, amb una mica més d'amor,

amb una mica més d'emoció que les vegades que te l'has mirat abans de llegir aquestes paraules meves. Només que passés això dintre del teu cor, i jo ja em donaria per pagat i satisfet.

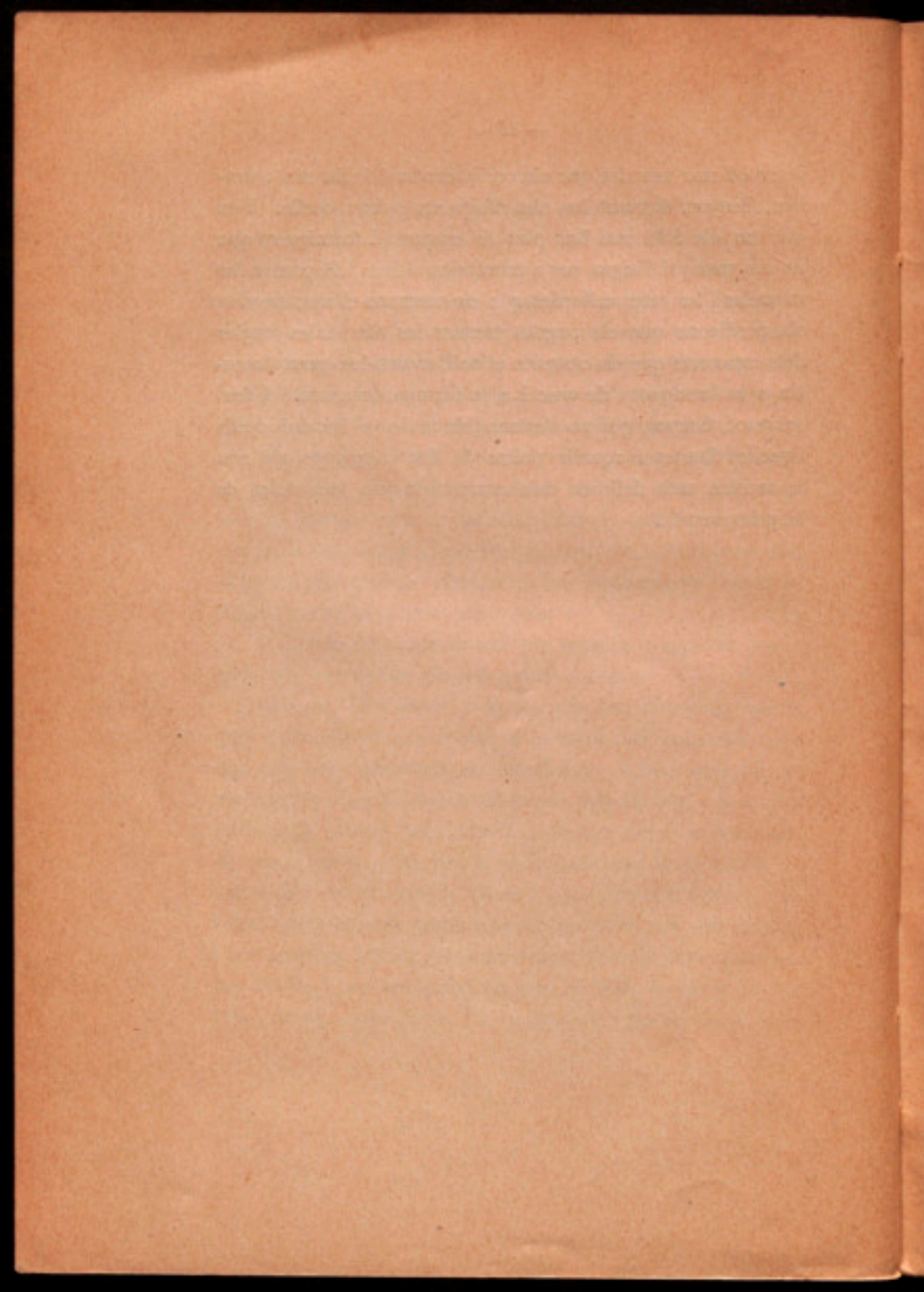
Avui, dia en què escric aquestes ratlles, ha començat el bon temps de primavera : a la mimosa del meu jardí hi ha unes quantes tallaretes de cap negre; el rossinyol ja canta tota la nit; un pit-roig piuleja delicadament entre la sorra, caçant les erugues i investint els escarabats.

Els meus estimats ocells em duen totes les gràcies de la primavera. Escrivint aquestes ratlles estic una mica content, perquè penso que amb elles els pago una part, ja que no el tot, d'aquell benestar que en rebo contemplant-los, ja fa una pila d'anys. Perquè jo des de menut he pensat en els ocells, i m'he estimat els ocells.

I, abans d'acomiarar-nos per sempre, t'agrairia, lector meu, que repetíssim plegats aquesta oració:

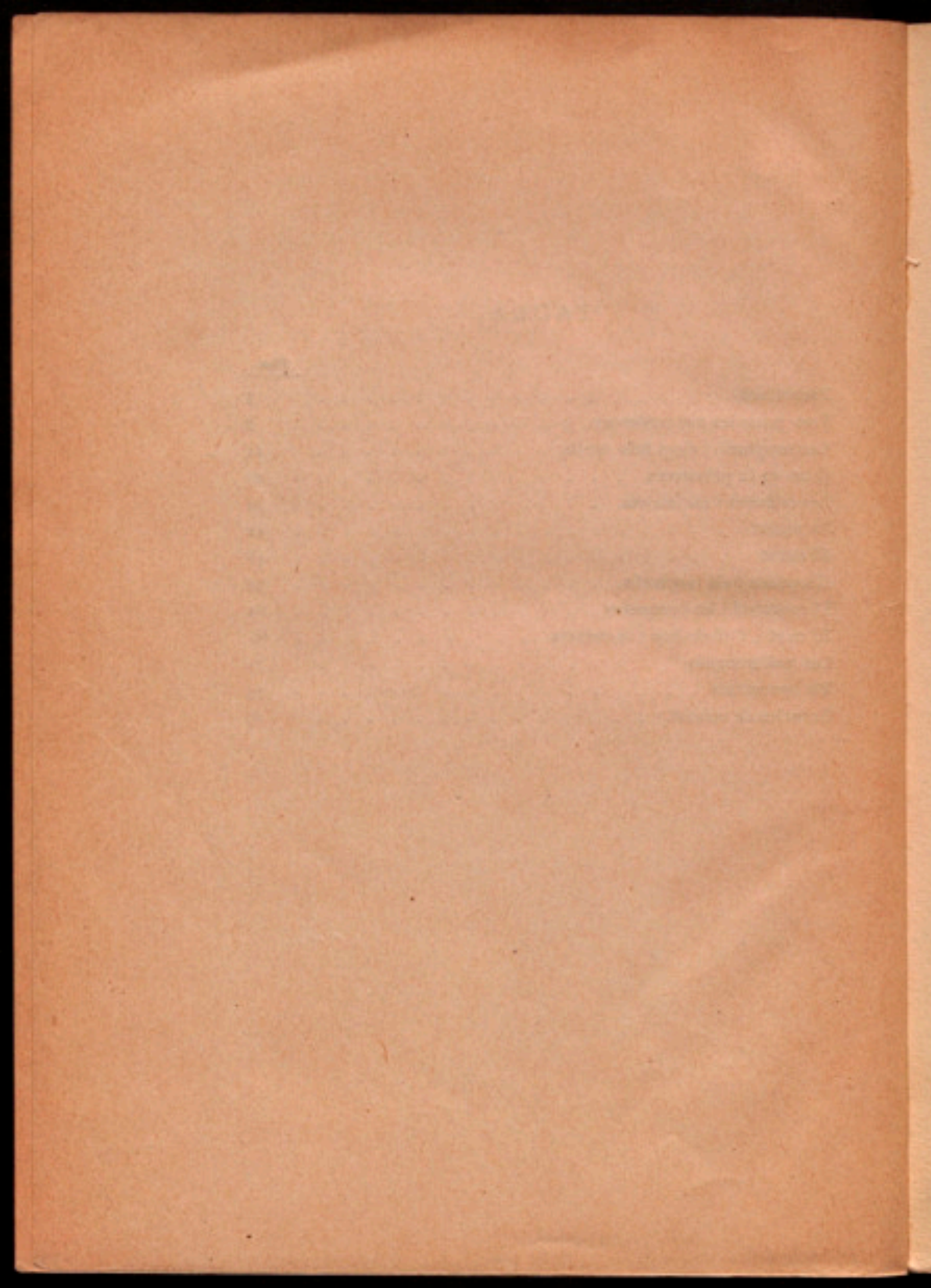
«Senyor, Déu meu! Vós que ens heu donat una pàtria que es diu Catalunya i que és la terra més bella del món; que ens l'heu guarnida de muntanyes i heu agraciat les muntanyes amb la pinzellada verda dels boscos, i heu anat bastint les casetes dels poblets i els heu donat aquell color de crosta de pa i de llet d'ovella; que ens heu animat les venes de la terra amb els fils de l'aigua que no s'acaben mai, i heu bufat el vent perquè gronxi les branques dels arbres, i heu omplert l'espai d'aquest llençol de color blau que sempre brilla, i ens heu posat un fistó d'aigües marines que va retallant la nostra costa, i a tot arreu de plana i muntanya

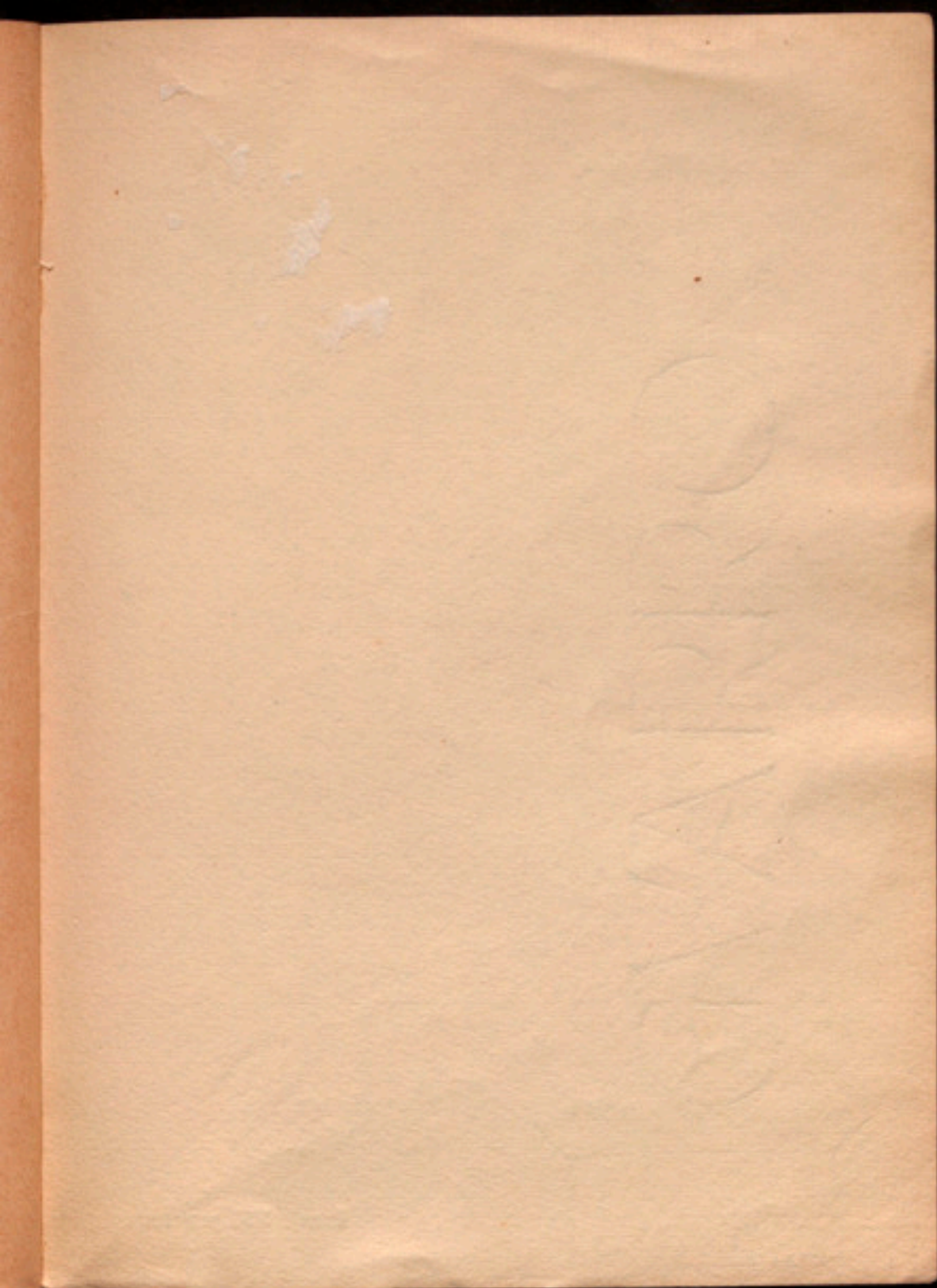
i terra i mar heu fet que els ocells cantin i facin niu : vetlleu, Senyor, damunt les ales d'aquests pobres ocells. Feu que no els falti mai llur plat de cuquets i formigues; que no els manqui l'aigua per a humitejar el bec. Espanteu les mosteles i les rates cellardes que els ensumen el niu; desvieu els perdigons que els puguin trencar les ales, i les ungles dels esparvers que els cargolen el coll; aviseu-los quan s'acostin a la branqueta de vesc i a la trampa amagada. I feu, sobretot, Senyor, que no s'estronquin mai en el bec dels ocells aquelles flautes i aquells violins de llur cançó, perquè són la música més delicada dels camps i la joia més dolça de la primavera!...

T A U L A

	Pàgs.
Presentació	5
Tres paraules per començar.	7
Contemplació i elogi dels ocells	11
Quan ve la primavera.	29
Les orenetes i els falziots.	34
La puput	42
El cucut	48
Els picots i els raspínells.	55
El rossinyol i les busquetes	61
El reietó, l'ull-de-bou i la cuereta.	66
Les mallerengues	71
Els bescantats	75
Paraules de comiat.	79

L
329

Preu : 1'50 pessetes

Punt...